

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 250)
tilinpäätös 2020

Bokslut för försvarsministeriets
bokföringsenhet 2020 (KPY 250)

www.defmin.fi

Puolustusministeriön julkaisu

1

2021

Puolustusministeriön julkaisuja 2021:1

Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön tilinpäätös vuodelta 2020

Puolustusministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Puolustusministeriö

© 2021 tekijät ja puolustusministeriö

ISBN pdf: 978-951-663-129-8

ISSN pdf: 2489-3951

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön tilinpäätös vuodelta 2020

Puolustusministeriön julkaisuja 2021:1		Teema	Toiminta ja hallinto
Julkaisija	Puolustusministeriö		
Toimittaja/t	Puolustusministeriö		
Yhteisötekijä	Puolustusministeriö		
Kieli	suomi	Sivumäärä	77
Tiivistelmä	Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön vuoden 2020 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumalaskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteenä ilmoitettavista tiedoista. Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilausuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.		
Asiasanat	tilinpäätös, talous, toimintakertomus		
ISBN PDF	978-951-663-129-8	ISSN PDF	2489-3951
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-129-8		

Bokslut för försvarsministeriets bokföringsenhet 2020 (KPY 250)

Försvarsministeriet publikation 2021:1		Tema	Verksamhet och förvaltning
Utgivare	Försvarsministeriet		
Redigerare	Försvarsministeriet		
Utarbetad av	Försvarsministeriet		
Språk	finska	Sidantal	77
Referat	Bokslutet för 2020 för försvarsministeriets bokföringsenhet består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäkts- och kostnadskalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor. Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhälleliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningen samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.		
Nyckelord	bokslut, ekonomi, verksamhetsberättelse		
ISBN PDF	978-951-663-129-8	ISSN PDF	2489-3951
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-129-8		

Sisältö

1	TOIMINTAKERTOMUS	7
1.1	Johdon katsaus	7
1.2	Vaikuttavuus.....	8
1.2.1	Toiminnan vaikuttavuus.....	8
1.2.2	Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus.....	13
1.3	Toiminnallinen tehokkuus.....	15
1.3.1	Toiminnan tuottavuus	15
1.3.2	Toiminnan taloudellisuus	19
1.3.3	Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	24
1.3.4	Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	25
1.4	Tuotokset ja laadunhallinta.....	25
1.4.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	25
1.4.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	33
1.5	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	35
1.5.1	Henkilöstön kehittäminen	38
1.5.2	Henkilöstön määrä ja rakenne sekä henkilöstökulut.....	38
1.5.3	Työhyvinvointi.....	40
1.5.4	Tasa-arvo	42
1.5.5	Kulttuuri- ja liikuntatoimen tuki.....	43
1.5.6	Osaamisen kehittäminen	43
1.6	Tilinpäätösanalyysi.....	44
1.6.1	Rahoituksen rakenne.....	44
1.6.2	Talousarvion toteutuminen	46
1.1.1	Tuotto- ja kululaskelma.....	48
1.6.3	Tase	50
1.7	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	51
1.8	Arviointien tulokset	59
1.9	Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	60
2	Talousarvion toteumalaskelma	61
3	Tuotto- ja kululaskelma	64

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

4	Tase	65
5	Liitetiedot	67
6	Allekirjoitukset	77

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Johdon katsaus

Keväällä 2020 alkanut Covid-19-pandemia on vaikuttanut syvästi koko yhteiskunnan toimintaan. Varainhoitovuonna puolustusministeriö on sopeuttanut toimintansa onnistuneesti pandemian aiheuttamiin rajoituksiin muun muassa siirtymällä laajaan etätööhön. Ministeriön toiminta on jatkunut keskeisiltä osiltaan ilman vakavia häiriöitä. Pandemia on mahdollistanut uusien johtamiskäytäntöjen harjoittelun ja sähköisten toimintatapojen laajan käyttöönoton. Hallinnonalalla on toteutettu selvitys paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työn lisäämisestä. Selvityksen pohjalta on käynnistetty jatko-toimenpiteet ja etätöön laajaa hyödyntämistä jatketaan myös pandemian jälkeen.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisia hankkeita on edistetty määrätietoisesti pandemiasta huolimatta. Valtioneuvoston puolustusselonteon valmistelut ovat jatkuneet suunnitellusti. Puolustusministeriö osallistui aktiivisesti ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon laadintaan. Yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä selvittävän parlamentaariseen komitean työ on käynnissä. Puolustusministeriö osallistuu Suomen kriisinhallintapolitiikan kehittämistä valmistelevan komitean työhön.

Hornet-kaluston suorituskyvyn korvaava monitoimihävittäjä-hanke on edennyt lähes aikataulussa ja eduskunta on myöntänyt vuoden 2021 talousarvioon enintään 10 mrd. euron rahoituksen. Valtioneuvoston tavoite on tehdä hankintapäätös vuoden 2021 lopussa. Laivue 2020 -hankkeessa on jatkettu laivan yksityiskohtaista suunnittelua ja järjestelmien hankintaa.

Puolustushallinnon kiinteistöjärjestelmän uudistaminen eteni vuoden aikana siten, että Puolustuskiinteistöt-liikelaitos on pystynyt aloittamaan toimintansa vuoden 2021

alusta. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta ja henkilöstö ovat kokonaisuudessaan siirtyneet Puolustuskiinteistöihin tai sen emoliikelaitokseen Senaatti-kiinteistöihin.

Puolustusyhteistyötä ja puolustusmateriaaliyhteistyötä on toteutettu hallitusohjelman ja selonteiden linjausten mukaisesti. Koronarajoituksiin nähden työ on edennyt hyvin: Suomi on toiminut proaktiivisesti eri foorumeilla. Puolustusvoimien ja kotimaisen teollisuuden osallistumismahdollisuuksia eri yhteishankkeisiin (mukaan lukien EU-ohjelmat) on edistetty kansallisten suorituskykyjen kehittämiseksi.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) vuosittaisen tutkimuksen mukaan vastaajista enemmistö piti, arvosanan vähäisestä heikkenemisestä huolimatta, Suomen puolustuspolitiikkaa hyvin hoidettuna. Lisäksi kansa tukee puolustusmäärärahojen nykytasoa ja korottamista.

Ministeriö mittauttaa säännöllisesti mainettaan ja luottamustaan kansalaisten keskuudessa. Tuoreen tutkimuksen mukaan ministeriön maine on vakaa, kansalaiset luottavat johtoon ja arvioivat ministeriön tuottavan hintansa arvoisia palveluita eli toteuttavan hyvin yhteiskunnallista tehtäväänsä.

Puolustusministeriötä voidaan pitää hyvänä työpaikkana ja henkilöstön työtyytyväisyys on erinomaisella tasolla. Kokonaistyötyytyväisyyden taso on ministeriön historian paras ja samalla korkein valtioneuvostossa.

1.2 Vaikuttavuus

1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus

Ministeriö raportoi toimintakertomuksessaan Puolustusministeriön tulossopimuksessa vuodelle 2020 (VN/6312/2019-PLM-20) vahvistettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden sekä toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta. Puolustusministeriön hallinnonalan yhteiskunnallisiksi vaikuttavuustavoitteiksi on asetettu Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka, ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky, turvallinen yhteiskunta ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tärkeimmät osatekijät ovat valtioneuvoston ohjesäännössä (262/2003) puolustusministeriön toimialaan kuuluvat tehtävät ja asetuksessa puolustusministeriöstä (375/2003) puolustusministeriölle säädetyt tehtävät sekä

hallitusohjelman, valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selonteiden ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian (VNpp/2.11.2017) linjausten ja niissä asetettujen tavoitteiden toteuttaminen.

Ministeriö on edistänyt yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista taulukossa yksi kuvatulla tavalla. Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu itsearviointina (erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä ja tavoitteesta luovuttu/heikko).

Taulukko 1. Vaikuttavuusarviointi.

Tavoite	Arvosana	Analyysi
Strategisten suorituskykyhankkeiden kokonaisuuden hallinta.	Hyvä	Strategiset hankkeet etenevät suunnitelmien mukaisesti. Suorituskyvyt saadaan käyttöön aikataulussaan. Laivue 2020 -hankkeen sopimukset on tehty 2019 syyskuussa ja suunniteluvaihe on käynnissä. Eduskunta hyväksyi monitoimihävittäjien rahoituksen joulukuussa 2020 ja valtioneuvosto tekee varsinaisen hankintapäätöksen vuoden 2021 aikana. Puolustusministeriö on tukenut Laivue 2020 -hankkeen riskienhallinnan kehittämistä sekä varmistanut omistajaohjauksen tukea hankkeelle. Monitoimihävittäjä-hankkeen osalta laadunvarmistus kohdistui ensisijaisesti tarjouspyyntöön sekä sen arvioinnin valmisteluun, riskienhallinnan tukeminen korostuu hankkeen edetessä sopimusvaiheesta suunnittelu- ja toimeenpanovaiheeseen.
Valtioneuvoston puolustusselonteon valmistelu sekä osallistuminen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon laadintaan.	Hyvä	Valtioneuvoston puolustusselonteon valmistelu on edennyt suunnitellusti. Puolustusministeriö osallistui aktiivisesti ulkoministeriön johtamaan ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon laadintaan.
Puolustuskyvyn pitkän aikavälin kehittämisspe-rusteiden valmistelu ja siihen liittyvä ohjaus.	Hyvä	Valtioneuvoston puolustusselonteon valmistelu on edennyt aikataulussa. Ministeriön strategisen suunnittelun kierros on käynnistynyt. Työn painopiste on ollut puolustusselonteon valmistelussa.
Puolustuksen kriittisen osaamispohjan ylläpittoa ja kehittämistä tukevan kansallisen yhteistoiminnan vahvistaminen.	Tyydyttävä	Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa käynnistetty toimenpiteitä ennakkoinnin ja osaamisen kehittämiseksi. Kansallisia resursseja ei ole myönnetty tavoitteen saavuttamiseksi. Tilannekuva kriittisestä osaamispohjasta täydentyy Huoltovarmuuskeskuseen vetämässä selvityshankkeessa.

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

Tavoite	Arvosana	Analyysi
Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen osaamisen sekä kykyjen kehittäminen erityisesti kriittisten teknologioiden osalta sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseksi.	Hyvä	Covid-19-pandemia on huomioitu Puolustusvoimien materiaali- ja hankintojen ohjauksessa. Puolustusvoimien hankintojen aikaistamisella on kyetty ylläpitämään kotimaisen puolustusteollisuuden tuotantokykyä. Laivue 2020 ja HX-hankkeiden teollisen yhteistyön järjestelyillä osaltaan myötävaikutetaan tavoitteiden toteutumiseen. Laivue 2020 -hankkeen teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva (IP) sopimus on täytäntöönpanovaiheessa ja monitoimihävittäjä hankinnan IP sopimuksesta päätetään vuoden 2021 kuluessa.
Tuulivoimalainsäädännön ja tutkateknologian vaihtoehtotarkastelun käynnistäminen.	Tyydyttävä	Hankkeen laajuuden ja turvaluokittelun vuoksi varainhoitovuoden aikana on keskitytty tutkimuksen valmisteluun ja se etenee toteutukseen vuosina 2021–2022. Hanke on syntynyt ministeriön aloitteesta ja sillä luodaan merkittävää uutta kyvykkyyttä puolustushallinnolle.
Ulkomaalaisomistuksen lainsäädännön toimeenpano.	Erinomainen	Lakikokonaisuus on viety suunnitelmien mukaisesti käytäntöön. Lupien hakemisen prosessi, mukaan lukien päätöksien antaminen, toimii ja täyttää sille asetetut vaatimukset. Valtion etuosto-oikeutta koskevat tiedustelut ja päätökset tehdään lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Ministeriön toiminta vastaa lakikokonaisuuden tavoitteita.
Hallinnonalan tietohallinnon toimintaedellytysten kehittäminen ja ohjausmallin tarkentaminen tiedonhallintalain vaatimusten mukaisiksi.	Tyydyttävä	Tiedonhallintamallin ja asiakirjajulkaisuuskuvauksen ensimmäiset versiot on laadittu virastoittain. Hallinnonalan ohjaus vaatii vielä tarkempia perusteita muun muassa tiedonhallintakartan osalta. Ohjausmallissa on myös huomioitava Puolustuskiinteistöliikelaitoksen perustaminen.
Hallinnonalan digitalisaatiokonseptin mukaiset toimenpiteet.	Hyvä	Hallinnonalan tietopolitiikan tavoitteet on tarkistettu. Turvallisesti älykäs puolustushallinto: puolustusministeriön hallinnonalan digikonseptin tunnettavuudesta on laadittu selvitys. Lisäksi on aloitettu tietokonseptin valmistelu.
Puolustushallinnon tekoälyohjelman suunnittelu ja käynnistäminen.	Hyvä	Tekoälyselvitys on laadittu ja strategisten linjausten vastuut on määritelty. Seurantamekanismi ja osaamisen kehittäminen vaativat edelleen tarkentamista.
Osallistuminen Suomen kriisinhallinnan politiikan kehittämiseksi asetettavan parlamentaarisen komitean työskentelyyn.	Hyvä	Ministeriö on osallistunut pysyvällä asiantuntijalla sekä sihteeristön edustajilla parlamentaarisen komitean työskentelyyn. Ministeriö on tukenut komitean työskentelyä hankkimalla komitean kokouksiin käsiteltävän aiheen mukaisia erityisasiantuntijoita ja osallistunut komitean loppuraportin laadintaan. Komitean työ on edennyt suunnitellussa aikataulussa ja tulokset julkistetaan vuoden 2021 alussa.
EU:n monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 jatkovalmistelu- ja vaikuttamistehtävät:	Tyydyttävä	Puolustusministeriön hallinnonalan vastuulla olevien sektori-kohtaisten ohjelmien valmistelu eteni yleisen aikataulun mu-

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

Tavoite	Arvosana	Analyysi
hallinnonalan tarpeiden yhteensovittaminen valtioneuvoston kokonaisnäkemykseen.		kaisesti. Ministeriö osallistui aktiivisesti valtioneuvoston kanslian vetämään Euroopan unionin monivuotisen rahoituskehiksen 2021–2027 kansalliseen valmisteluprosessiin. Hallinnonalan erityispiirteistä viestittiin selkeästi ja yhtenäisesti, mutta hallinnonalan näkemyksiä ei ole riittävästi yhteen sovitettu valtioneuvoston kokonaisnäkemykseen.
Monenkeskisen (EU, Nato, Nordefco, JEF, FNC ja E12) ja kahdenvälisen (etenkin Ruotsi ja Yhdysvallat) puolustusyhteistyön kehittäminen ja hyödyntäminen (ml. nopean toiminnan joukot ja monikansalliset joukkokokonaisuu-det).	Hyvä	Puolustusyhteistyötä on kehitetty hallitusohjelman ja selonte-kojen linjausten mukaisesti. Koronarajoitukset ja erityisesti kansainvälisten kokousten ja tapaamisten puuttuminen on vaikeuttanut yhteistyötä. Osin kokouksia ja tapaamisia on korvattu virtuaalisin menetelmin. Suomi on toiminut proaktiivisesti eri foorumeilla.
Kansainvälisen avun antamista ja vastaanotta-mista koskevien edellytysten varmistaminen (mm. kansainvälisen avun menettelyt, sotilaal-linen liikkuvuus ja isäntämaatuki).	Hyvä	Ministeriö on vastannut poikkihallinnollisen sotilaallisen liikku-vuuden koordinaatioryhmän työstä ja jatkanut isäntämaatuen valmiuksien kehittämistä. Kansallisella tasolla on edetty hyvin usealla työlinjalla ja ministeriö on osallistunut sotilaallisen liikkuvuuden kansainväliseen yhteistyöhön. Isäntämaatuen kan-sallinen toimintamalli ja Naton kanssa tehtävä isäntämaatuen tekninen järjestelyasiakirja on viimeistelty. Suomen ja Ruotsin kesken tehtävän isäntämaatuen yhteisymmärrysasiakirjan te-kemistä on jatkettu.
Suorituskykyjen kehittämistä ja huoltovar-muutta turvaava monenvälinen materiaalien yhteistoiminta erityisesti EU:n, Naton ja Nor-defcon puitteissa.	Hyvä	Pohjoismaista sotilaallista huoltovarmuutta on vahvistettu uu-silla valtiosopimustasoisilla sitoumuksilla ja nostamalla huol-tovarmuus Suomen Nordefco-puheenjohtajakauden (2021) materiaalioliittiseksi teemaksi. Ministeriö on edistänyt koti-maisen teollisuuden osallistumismahdollisuuksia yhteishank-keisiin, mukaan lukien EU-ohjelmista rahoitettavat hankkeet. Lisäksi ministeriö on tukenut Puolustusvoimien osallistumista monikansallisiin yhteishankkeisiin, esimerkiksi ohjelmistora-dion ja taisteluasujärjestelmän kehittämiseksi. Suomen aloit-teesta huoltovarmuusnäkökulmia on sisällytetty EU:n puolus-tusaloitteisiin ja siten vahvistettu eurooppalaista huoltovar-muutta.
Kahdenvälisen puolustusmateriaaliyhteistyön syventäminen ja monipuolistaminen, ml. vien-ninedistäminen, erityisesti Yhdysvaltojen, Ruotsin ja Norjan kanssa.	Hyvä	Suomi on esittänyt uusia kotimaisen teollisuuden osaamiseen perustuvia yhteistyöaloitteita, joista esimerkiksi 6x6-ajoneuvo-hanke Latvian kanssa on edennyt tuotekehitysvaiheeseen. Covid-19-pandemiasta huolimatta on kyetty edistämään kahdenvälisiä yhteistyösuhteita keskeisten kumppanimaiden kanssa ja suorituskykyihin liittyvää kahdenvälistä tiedonvai-htoa eri maiden puolustusvoimien välillä.
Vuonna 2020 alkavan valtion sopimuskauden VES-/TES-neuvotteluvaihtoehtojen toteuttami-nen vuoden 2020 osalta.	Hyvä	Valtion sopimuskauden VES- ja TES –neuvotteluissa on huo-lehdittu työnantajan kilpailukykyä ja henkilöstön palveluk-sessa pysymisen edistämisestä. Toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioidaan pysyvän hyvällä tasolla usean vuoden ajan.

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

Tavoite	Arvosana	Analyysi
Osaamisen kehittäminen ja johtaminen: eOppi- van käytön edistäminen henkilöstön osaami- sen kehittämiseksi mm. tietoturva- ja tieto- suoja-asioissa sekä digitaalisten työvälineiden käytön vakiinnuttaminen.	Hyvä	eOppi- van käyttö on otettu laajemmin käyttöön yhtenä osaami- sen kehittämisen välineenä ja nostettiin osaksi kehityskeskus- teluja. eOppi- van sisältämä tietosuoja- ABC-kurssi otettiin yh- deksi perehdyttämiskäytännöksi uusille ministeriöläisille. Kurs- sin suorittamista suositeltiin kaikille virkamiehille. Henkilöstö on omaksunut digitaaliset työvälineiden käytön hy- vin Covid-19-pandemian aikana.
Hallinnonalan ja viraston sisäisen henkilöstön liikkuvuuden edistäminen osaamisen laajenta- miseksi ja syventämiseksi.	Hyvä	Puolustusministeriön henkilöstöä on kannustettu henkilökier- toon. Henkilökierroksia on kysytty kehityskeskustelussa. Henkilökierroksia toteutui ministeriössä varsin laajasti. Runsaat viisi prosenttia ministeriön henkilöstöstä vaihtoi ministeriön si- sällä tehtäviä vähintään määräaikaista. Lisäksi henkilökier- toa Puolustusvoimiin oli noin 5 prosenttia ministeriön henki- löstöstä.
Paikkariippumattoman työn selvittäminen hal- linnonalalla.	Hyvä	Selvitys tehtiin vuoden aikana ja etätöiden tekemisen mahdolli- suudet tulevat laajenemaan huomattavasti Covid-19-pande- mian jälkeen sekä puolustusministeriössä että Puolustusvoi- missa. Ministeriössä kaikki henkilöt ja henkilöstöryhmät voivat jatkossa tehdä etätöitä. Puolustusvoimissa etätöitä on mah- dollisuus lisätä siten, että tulevaisuudessa etätöitä voi tehdä noin 60 prosenttia Puolustusvoimien työntekijöistä nykyisen 40 prosentin osuuden sijaan.
Puolustusministeriö antaa puolustusvaliokun- nalle ja TP-UTValle selvityksen uuden sotilas- tiedustelua koskevan säätelyn toimivuudesta vuoden 2020 loppuun mennessä.	Hyvä	Selvitys uuden sotilastiedustelua koskevan säätelyn toimivuus- desta on jaettu puolustusvaliokunnalle kirjallisena.
Kyberpuolustuksen kehittämisen strategisten linjausten päivittäminen ja toimeenpano.	Hyvä	Kyberpuolustuksen kehittämisen strategiset linjaukset on tar- kistettu eikä niihin toistaiseksi ole päivitystarpeita. Ministeriö on ohjannut Puolustusvoimia laatimaan oman toimeenpano- suunnitelmansa.
VALHA 2020 koordinointi, johto ja arviointi.	Hyvä	Valtionhallinnon varautumis- ja valmiusharjoituksen (VALHA2020) ensimmäinen vaihe ehdittiin toteuttamaan en- nen koronaviruksen alkua. Hallinnonalat ovat kokeneet siitä saa- dut opit hyödylliseksi myös Covid-19-tilanteen hoidossa.
Yhteiskunnan turvallisuusraportin esittely TP- UTVA:ssa.	Hyvä	Covid-19-tilanteen johdosta raporttia ei käsitelty ulko- ja tur- vallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan ja tasavallan presi- dentin yhteisessä kokouksessa (TP-UTVA). Raportti toimitet- tiin kaikkien hallinnonalojen ja ministeriöiden käyttöön sekä käsiteltiin Turvallisuuskomiteassa.
Ennakoinnin pilottihankkeen toteuttaminen.	Hyvä	Ennakoinnin pilottihanke on käynnissä. Ensimmäisen vaiheen menetelmäkoulutukset on järjestetty. Ennakointitoimintamallin suunnittelu on käynnissä ja kytetty valtioneuvoston yhtei- seen ennakointiin.

Tavoite	Arvosana	Analyysi
Puolustuskiinteistöjen valmisteluhankkeen toimeenpano.	Erinomainen	Laki Senaatti-kiinteistöistä ja Puolustuskiinteistöistä (1018/2020) on hyväksytty joulukuussa 2020 ja Puolustuskiinteistöt-liikelaitos on perustettu vuoden 2021 alusta alkaen. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta ja henkilöstö on kokonaisuudessaan siirretty Puolustus- ja Senaatti-kiinteistöihin. Ministeriö on osallistunut aktiivisesti valmisteluhankkeen ohjaukseen ja toimeenpanoon.
Energiakonseptointihankkeen toimeenpano.	Hyvä	Energiakonseptointihanke toteutettiin suunnitellusti vuoden aikana. Työ tuotti kattavan katsauksen käynnissä olevan energiamurroksen mahdollisuuksista ja vaikutuksista puolustushallinnolle, sekä lähtökohtia erityisesti strategisten kohteiden energiajärjestelmien kehittämiseksi.
Osallistuminen yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä selvittävään parlamentaariseen komiteaan.	Hyvä	Yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä selvittävän parlamentaarisen komitean työ etenee suunnitelman mukaisesti. Koronarajoituksista johtuen tavoiteltua osallistamista ei ole kaikilta osin kyetty toteuttamaan.

1.2.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Ministeriö jakoi maanpuolustusjärjestöille vuoden 2020 talousarviossa momentille 27.10.50 (Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen) myönnettyä määrärahaa yhteensä 3,652 milj. euroa. Jakopäätöksen mukaisesti määrärahaa saa käyttää:

1. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen
2. Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuskoulutuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin ja
3. kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin.

Määrärahasta 3,404 milj. euroa oli valtionavustusta Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) 7 §:n 1 momentissa säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin. Määrärahasta 0,248 milj. euroa jaettiin valtionavustuksina Maanpuolustuksen Tuki ry:lle sekä Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry:lle.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK)

Vuosi 2020 oli MPK:n ensimmäinen toimintavuosi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muutoksen jälkeen. Lakimuutos on selkeyttänyt toiminnan erotte-lua valtionavustuksella tuettavan koulutuksen sekä valmius- ja turvallisuuskoulutuksen välillä. MPK:n koulutustoiminta oli Covid-19-pandemian vuoksi keskeytettynä maaliskuun puolivälistä elokuun alkuun, mikä vaikutti koulutuspäivien toteumaan alentavasti. Toiminnan ja määrärahatarpeen uudelleenarvioinnin pohjalta ministeriö vähensi valti-onavustus päätöksellä MPK:n avustusta 1,2 milj. eurolla 3,404 milj. euroon. Toiminnal-lisen tehokkuuden tiedot on esitetty taulukossa 2. Toteumatiedot on esitetty kolmelta vuodelta, mutta tietojen vertailu edellisiin vuosiin ei ole mahdollista lakimuutoksen johdosta.

Maanpuolustuksen Tuki ry

Ministeriö jakoi valtionavustusta Maanpuolustuksen Tuki ry:lle 0,128 milj. euroa. Maanpuolustuksen Tuki ry jakoi avustuksen neljälle jäsenjärjestölleen. Valtionavustus on käytetty vapaaehtoista maanpuolustusta tukevaan toimintaan laaja-alaisesti koko maassa erityisesti aluetason toiminnan aktivoimiseen ja aktiviteettien ylläpitoon.

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry

Ministeriö jakoi valtionavustusta Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry:lle 0,120 milj. euroa. Myönnetty avustus on käytetty kokonaisuudessaan sotavainajien muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin. Varainhoitovuonna 2020 etsintä- ja hoitomatkoja ei toteutettu Venäjälle Covid-19-pandemian johdosta.

Taulukko 2. Valtionavustuksen käytön toiminnallinen tehokkuus

	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Tavoite 2020	Toteuma 2020	Toteuma/tavoite 2020 ero %
Taloudellisuus	41	58	103	147	+43
Vuosikustannukset / koulutus- vrkmäärä euroa					
MPK:n julkisten hallintotehtä- vien vuosikustannukset / ko. toiminnan koulutusvuorokau- simäärä (euroa)					
Tuottavuus	1 800	1 571	774	449	-42
Koulutusvrkmäärä / HTV- määrä (vrk)					

	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Tavoite 2020	Toteuma 2020	Toteuma/tavoite 2020 ero %
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä / ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (vrk)					
Tuotokset ja laadunhallinta	64 373, joista	32 997, joista	48 000, joista	24 713, joista	-49, joista
MPK:n julkisena hallintotehtävänä järjestetyn koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (vrk)	19 885	4 406	5 000	8 243	-naisia +65 -nuoria -52
			-naisia -nuoria	-naisia -nuoria	
			3 000	1 438	
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä (vrk)	4 664	3 700	3 500	2 229	-36
MPK:n kurssityytyväisyys (oppilastytytyväisyys) asteikolla 1-5	4,49	4,47	4	4,53	+13
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	-	4,07	4	4,09	+2
Työtyytyväisyys asteikolla 1-5					

* Vertailu aiempiin vuosiin ei ole mahdollista, koska tunnuslukujen perusteet muuttuivat vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muuttuessa 1.1.2020.

1.3 Toiminnallinen tehokkuus

1.3.1 Toiminnan tuottavuus

Vuoden 2020 tulostavoiteasiakirjassa tuottavuudelle on asetettu tavoite, joka perustuu ministeriön henkilötyövuosien kokonaismäärään ja jakautumiseen ministeriön toiminoille. Ministeriön henkilötyövuosien kokonaismäärä on noussut (+4 htv). Henkilötyömäärän kasvu johtuu muun muassa uusista lakisääteisistä tehtävistä.

Toteutunut henkilötövuosimäärä on viisi henkilötövuotta vähemmän kuin arvioitu kokonaismäärä. Tämä johtuu normaalista viiveestä virkojen täyttämisessä ja muutoksista, joita ei ole ollut vielä suunnitteluvaiheessa tiedossa (muun muassa opinto- ja muut virkavapaudet).

Taulukko 3. Henkilötövuodet toimintoalueittain.

Toimintoalue	HTV 2018	HTV 2019	HTV-tavoite 2020	HTV 2020
Puolustuspolitiikka (ydintoiminnot)				
Puolustuspoliittinen vaikuttaminen	26	23	22	15
Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen	18	19	22	17
Puolustuskyvyn käyttö	8	7	8	10
Ohjaustoiminnot				
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	13	17	18	20
Toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	40	44	46	52
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	14	12	13	10
EU- ja kansainväliset asiat ¹⁾	10	11	6	11
Muut ministeriökohtaiset eritystehtävät	5	2	9	4
Yhteensä	134	135	144	139

¹⁾ Valtiokonttori on ohjeistanut ensisijaisesti kohdentamaan tehdyn työn sisällön mukaan ydin- ja ohjaustoimintoihin EU-asiat toiminnon sijaan.

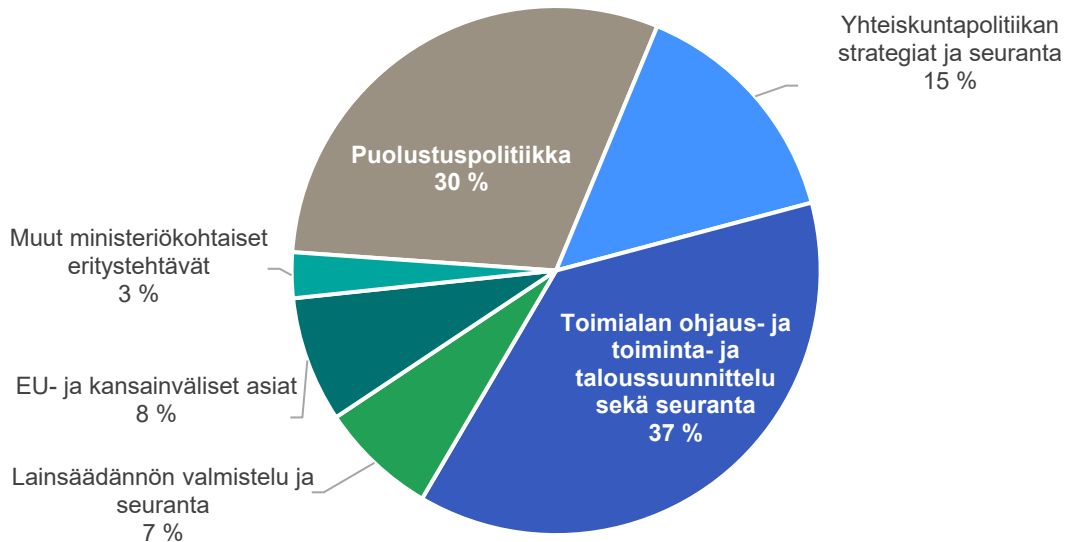
Eniten työaikaa 37 % (2019: 33 %) käytettiin hallinnonalan ohjaus-, toiminta- ja taloussuunnitteluun sekä seurantaan. Toimintoalue sisältää strategiatyötä, tulosohjausta, materiaalivoimavarojen hallintaa ja ohjausta, yhdyskunta- ja ympäristöasioita, hallinnonalan talous-, henkilöstö-, tietohallinnon ohjausta sekä suunnittelua. Toimintoalueeseen käytetty henkilötyövuosimäärä on kasvanut (+8 htv).

Toiseksi eniten työaikaa on käytetty puolustuspolitiikkaan 30 % (2019: 36 %). Puolustuspoliittisia kokouksia pidettiin etäyhteyksien välityksillä ja kansainvälisiä kokouksia peruttiin osittain kokonaan pandemian aiheuttamien matkustuskieltojen vuoksi. Samalla matkustusajan väheneminen on luonut edellytykset tuottavuuden kasvulle, ja mahdollistanut työajan kohdentamisen muihin hankkeisiin. Tämä näkyy vähentyneenä käytettynä työaikana puolustuspolitiikan toimintoalueella. Kokousten yhteydessä käytävien epävirallisten, taustoittavien keskustelujen poisjääminen on kuitenkin merkittävästi vähentänyt Suomen kansainvälisiä puolustuspoliittisia vaikuttamismahdollisuuksia.

Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta -toimintoalueella näkyy muun muassa puolustusselonteon valmisteluun käytetty työaika, joka on 15 % (2019: 13 %) ministeriön kokonaishenkilötyövuosimäärästä.

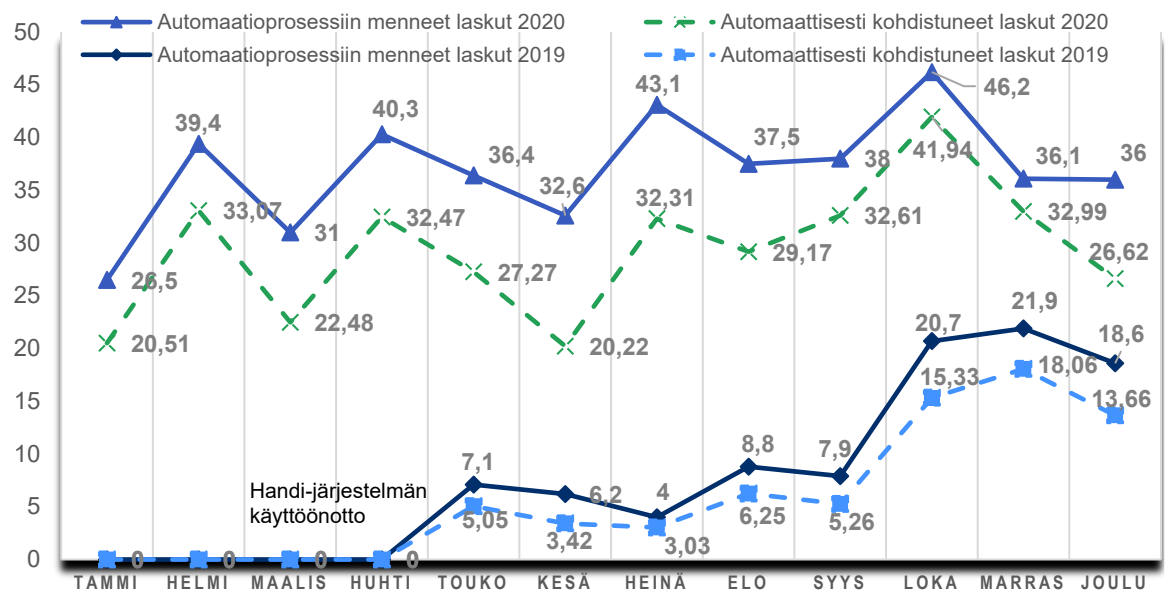
Strategisten hankkeiden auditointiin ja rahoituksen suunnitteluun käytetty työaika näkyy puolustuspolitiikan (puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen) ja ohjaustoimintojen (ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta) henkilötyövuosimäärässä.

Kuvio 1. Henkilötyövuosien jakautuminen.

Hankintojen keskitetty ja kustannustehokas toteuttaminen (Handi-järjestelmä)

Kuvio 2. Ostolaskujen automaatioasteen kehitys (%).

1.3.2 Toiminnan taloudellisuus

Ministeriön määrärahojen käyttö muodostui pääosin toimintamäärärahasta. Ministeriö on käyttänyt toimintamäärärahaa 14,255 milj. euroa. Henkilöstön virka-palkkoihin on käytetty 10,803 milj. euroa ja muihin menoihin 3,452 milj. euroa. Toimintamäärärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle yhteensä 6,969 milj. euroa, joka oli 2,566 milj. euroa enemmän (+58 %) kuin varainhoitovuodelle 2019 siirtynyt erä. Toimintamäärärahoista osa siirtyi sidottuna.

Taulukko 4. Puolustusministeriön talousarvion määrärahojen käyttö (1 000 €) (pl. arvonlisäveromenot).

	Käyttö 2018	Käyttö 2019	Siirtynyt vuodelta 2019	TA+LTA:t 2020	Käytettävi ssä 2020	Käyttö 2020	Käytön muutos % 2019– 2020	Siirtyy vuodelle 2021
Puolustusministeriön toimintamenot	14 188	14 660	4 403	16 821	21 224	14 255	-3	6 969
Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha ¹⁾	20	185	145	-	145	136	-26	0
Puolustusmateriaali-hankinnat	500	331	222	100	322	238	-28	84
Monitoimihävittäjien hankinta	-	-	-	400	400	158	-	242
Puolustusvoimien toimintamenot	152	-	-	-	-	-	-	-
Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	2 029	2 152	-	3 652	3 652	3 652	-	-
Osaamisen kehittäminen	6	7	-	7	7	7	-	-
Suomen EU-puheenjohtajuus ²⁾	44	154	21	-	9	9	-94	-

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

	Käyttö 2018	Käyttö 2019	Siirtynyt vuodelta 2019	TA+LTA:t 2020	Käytettävi ssä 2020	Käyttö 2020	Käytön muutos % 2019– 2020	Siirtyy vuodelle 2021
Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen	50	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	16 989	17 489	4 791	20 980	25 759	18 455	+6	7 295

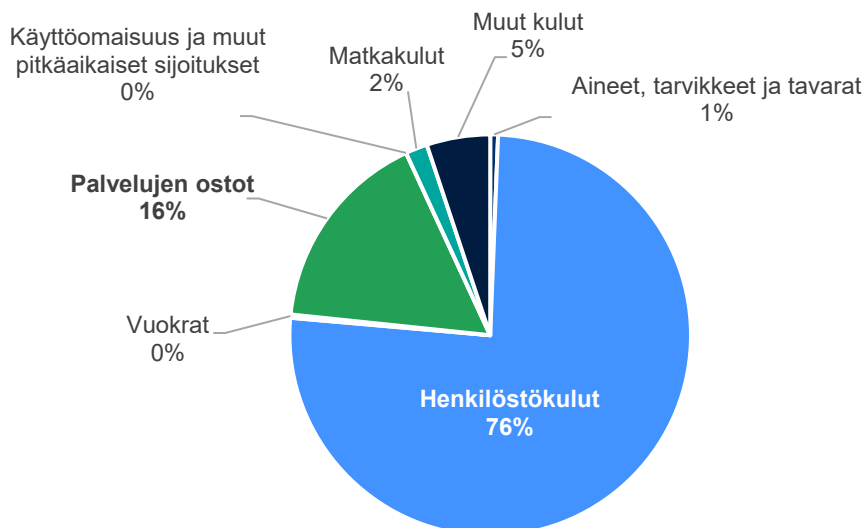
¹⁾ Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahan käyttämättä jäänyt osuus peruutettiin.

²⁾ Suomen EU-puheenjohtajakauden määrärahan käyttämättä jäänyt osuus palautettiin valtioneuvoston kanslialle.

Määrärahoja koskevat tarkemmat analyysitiedot on esitetty alaluvussa 1.6.1 Rahoituksen rakenne.

Toimintamenomäärärahan käyttö jakautuu kuluerittäin siten, että selvästi suurin kuluerä on henkilöstökulut 76 % (2019: 69 %). Seuraavaksi suurimmat kuluerät ovat palveluiden ostot 16 % (2019: 15 %) ja matkakulut 2 % (2019: 7 %).

Kuvio 3. Toimintamenomäärärahan käytön jakautuminen (%) kuluerittäin.

Toimintamenojen bruttokäyttö (pl. tuotot) kululajeittain on vähentynyt hieman edelliseen vuoteen verrattuna (-2 %). Määrärahan käytön väheneminen aiheutuu pääosin

pandemiasta seuranneiden rajoitusten vaikutuksista matka- ja kokousmenoihin. Bruttokulujen muutosta lievensi henkilöstökulujen kasvu, joka johtui muun muassa uusista tehtävistä, yleiskorotuksesta (1,1 %), kilpailukyky sopimukseen (2017–2019) perustuneen määräaikaisen lomarahojen vähennyksen (-30 %) poistumisesta sekä palkkaliikuman vähäisestä kasvusta ja muusta normaalista vaihtelusta henkilöstömenoissa. Lisäksi lomarahoja vaihdettiin lomapäiviksi 45 % vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Taulukko 5. Toimintamenojen bruttokäyttö euroina (1 000) kuluerittäin.

Kululaji	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	237	174	90	-48
Henkilöstökulut	9 906	10 224	10 887	+ 6
Vuokrat (pl. toimitilavuokrat)	94	63	38	-39
Palvelujen ostot	2 402	2 381	2 366	-1
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	-	-	-	-
Matkakulut	983	1 080	254	-76
Muut kulut (sis. sisäiset kulut)	648	813	736	-9
Yhteensä	14 270	14 735	14 371	-2

*Kululajien vertailtavuuden parantamiseksi vuoden 2018 ja 2019 sisäiset kulut on siirretty muista kuluista palveluiden ostoihin, joka vastaa vuoden 2020 muuttunutta kirjauskäytäntöä.

Maailmanlaajuisen Covid-19-pandemian ja siitä johtuneiden matkustusrajoitusten vuoksi kotimaan ja erityisesti ulkomaille suuntautuneen virkamatkustamisen määrät romahtivat alkuvuodesta 2020 alkaen, mikä on vaikuttanut matkustamisen kuluihin.

Matkakulut ovat vähentyneet 76 %. Muihin matkustuspalveluihin, kuten majoitukseen, matkalippuihin, palvelumaksuihin ja taksimatkoihin käytettiin 0,198 milj. euroa (-79 %). Päivärahoja maksettiin 0,041 milj. euroa (-68 %) ja kilometrikorvauksia 0,014 milj. euroa (-41 %).

Matkapäiviä oli yhteensä 2 080 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kotimaassa tehtiin 669 matkapäivää vähemmän ja ulkomailla 1 411 matkapäivää vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Taulukko 6. Kotimaan ja ulkomaan matkapäivät.

	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Kotimaan matkapäivät	1 174	1 279	610	-52 %
Ulkomaan matkapäivät	1 849	1 905	494	-74 %
Yhteensä	3 023	3 184	1 104	-65 %

Varsinainen kaikkia käytössä olevia momentteja ja kululajeja koskeva tilinpäätösanalyysi on alaluv

Kustannusten jakautuminen ydin- ja ohjaustoiminnoille

Toimintoalueiden kokonaiskustannukset kasvoivat yhteensä 0,166 milj. euroa (+1 %). Ministeriön erillis- ja yhteiskustannukset vähenivät 0,626 milj. euroa (-4 %) ollen 15,029 milj. euroa. Ministeriön laskennallinen osuus valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) vastuulla olevista yhteiskustannuksista kasvoi 0,793 milj. euroa (+23 %) ollen 4,240 milj. euroa (2019: 3,447 milj. euroa).

Ministeriön kustannusten lasku aiheutuu pääosin Covid-19-pandemiarajoitusten vaikutuksesta toimintoprosessien matkustus- ja kokouskustannuksiin. Lisäksi vuoden 2019 EU-puheenjohtajakaudesta aiheutui enää vähäinen määrä kustannuksia varainhoitovuodelle. Ministeriön henkilöstökustannukset ovat kasvaneet, mikä lievensi pandemian aiheuttamaa kustannusten laskua (henkilöstökulujen tarkempi erittely luvussa 1.6 Tilinpäätösanalyysi). Ministeriön maksamat kustannukset ovat aiheutuneet pääosin henkilöresursseista ko. toiminnoissa. Toimintojen kustannuksilla aikaansaatua vaikuttavuutta on arvioitu luvussa 1.2.1.

Ministeriön ei ole käyttänyt varainhoitovuonna aiempaa enempää VNHY:n palveluita. Valtioneuvoston kanslian tekemät muutokset kustannuslaskennassa selittävät pääosin kustannuksien nousua. Uudella kustannuslaskennan mallilla laskettuna vuoden 2019 kustannukset olisivat olleet 0,642 milj. euroa (+19 %) suuremmat kuin vanhalla mallilla laskettuna. Siten varainhoitovuoden VNHY:n tuottamien palveluiden kustannukset olisivat kasvaneet vain 4 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Ministeriön suurimmat laskennalliset osuudet VNHY:n yhteisistä kustannuksista ovat toimitila- (1,442 milj. euroa) sekä tietotekniikka ja tietojärjestelmäkustannukset (1,055 milj. euroa). Muut VNHY:n puolustusministeriölle tuottamat palvelut olivat yhteensä 1,744 milj. euroa. VNHY:n yhteisten kustannusten kasvu aiheutuu muun muassa valtioneuvoston yhteisten käännöspalveluiden kysynnän kasvusta, tilannekuvatoiminnan lisäresursseista ja hankintojen tuen kustannusten kasvussa. Valtioneuvoston yhteiset kustannukset ovat vähentyneet virtuaalisyöpöytää (Kampuksen) kehittämiskustannusten ja työterveyshuollon menojen vähenemisen johdosta.

Kokonaiskustannuksista (PLM ja VNHY) suurin osa aiheutui ministeriön toimialan ohjauksesta sekä toiminta- ja taloussuunnittelusta ja seurannasta (34 %). Toiseksi eniten kustannuksia aiheutti puolustuspolitiikan (29 %) toiminnoista, jotka jakaantuivat puolustuspolitiittiseen vaikuttamiseen, puolustuskyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen ja puolustuskyvyn käyttöön.

Taulukko 7. Toimintoalueiden bruttokustannukset (1 000 euroa).

	Toteuma PLM/VNHY 2018	Toteuma PLM/VNHY 2019	Toteuma PLM 2020	Toteuma VNHY 2020	Toteuma PLM/VNHY 2020	Muutos % PLM/VNHY 2019–2020	Osuus % PLM/VNHY 2020
Puolustuspolitiikka (ydintoiminnot)							
Puolustuspoliittinen vaikuttaminen	3 405	3 306	1 419	458	1 877	-43	10
Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen	2 752	2 777	2 003	519	2 522	- 9	13
Puolustuskyvyn käyttö	1 068	857	842	305	1 147	+34	6
Ohjaustoiminnot							
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	2 486	3 089	2 874	610	3 484	+13	18
Toimialan ohjaus, toiminta- ja taloussuun. sekä seuranta	4 676	5 590	5 041	1 586	6 627	+19	34

	Toteuma PLM/VNHY 2018	Toteuma PLM/VNHY 2019	Toteuma PLM 2020	Toteuma VNHY 2020	Toteuma PLM/VNHY 2020	Muutos % PLM/VNHY 2019–2020	Osuus % PLM/VNHY 2020
Lainsäädännön valm. ja seur.	1 450	1 275	878	305	1 183	- 7	6
EU- ja kansainvä- lliset asiat	1 707	1 831	1 517	335	1 852	+1	10
Muut erityistehtä- vät	628	378	455	122	577	+53	3
Yhteensä	18 172	19 103	15 029	4 240	19 269	+1	100

* Tukitoimintojen kustannusten kohdistamisessa on käytetty ydin- ja ohjaustoimintojen henkilötö-
vuosia.

* Nimellinen korkokustannus 2018: 0,0 %, 2019: 0,3 % ja 2020: 0,0 %.

* VNK:n kustannuslaskennassa otettiin käyttöön valtion yhteinen kustannuslaskentamalli, minkä
vuoksi vuoden 2020 tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien tietojen
kanssa.

1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan tuotot kertyivät puolustustarvikkeiden vien-
nistä annetun lain (282/2012) 36 §:ssä tarkoitetuista puolustusministeriön myöntä-
mistä vientiluvista, todistuksista ja rekisteröitymisistä perityistä maksuista sekä lain
eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta (470/2019) tarkoitetuista ulkoma-
alaisomistuksen kiinteistönhankinnan lupakäsittelymaksuista ja ennakkotiedustelu-
maksuista.

Myönnettyjen vientilupien määrä laski 14 % varainhoitovuonna, mikä vaikutti vientilu-
pien tuottojen laskuun (- 15 %). Ulkomaalaisomistuksen kiinteistönhankinnan lait tuli-
vat voimaan 1.1.2020, joten vertailutietoa edellisiin vuosiin ei vielä ole saatavissa.

Taulukko 8. Puolustusministeriön maksullisen toiminnan tuotot.

Tuotot	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Tuotot vientiluvista	54 230	57 160	47 470	-17
Tuotot kiinteistöjen hankintaluvista ja ennakkotieduste- luista	-	-	61 150	-
Yhteensä	54 230	57 160	108 620	+90

1.3.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Puolustusministeriöllä ei ollut yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Varainhoitovuonna hyväksyttiin kolmenvälinen aiejulistus (Suomen, Ruotsin ja Norjan) puolustusyhteistyöstä ja materiaalioliittinen yhteistyöasiakirja, jolla tuetaan Suomen puolustusteollisuuden vientiä. Monenväliset materiaalioliittiset yhteistyöasiakirjat ovat projektikohtaisia tai muutoin soveltamisalaltaan rajoitettuja sopimuksia.

Taulukko 9. Yhteistyöasiakirjat ja liittymisasiakirjat.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Kahdensivuliset puolustusoliittiset yhteistyöasiakirjat	kpl	3	1	-
Monensivuliset puolustusoliittiset yhteistyöasiakirjat	kpl	1	1	1

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Kahden- ja monenväliset puolustuspoliittiset liittymisasiakirjat	kpl	2	-	-
Kahdensivuliset materiaalioliittiset yhteistyöasiakirjat	kpl	2	1	1
Monensivuliset materiaalioliittisen yhteistyöasiakirjat	kpl	1	3	2

Taulukossa on tilastoitu säädösvalmisteluun liittyvät keskeisimmät määrälliset tuotokset.

Taulukko 10. Säädösvalmisteluun liittyvät tuotokset.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Hallituksen esitykset	kpl	8	1	-
Vahvistetut lait	kpl	1	32	2
Tasavallan presidentin asetukset	kpl	-	-	-
Valtioneuvoston asetukset	kpl	1	6	3
Puolustusministeriön asetukset	kpl	5	10	16

Taulukko 11. Keskeiset säädöshankkeet

Toteuma 2020

Puolustusministeriö asetti tammikuussa työryhmän, jonka tehtävänä on arvioida sotilaskurinpitoa ja rikostorjuntaa Puolustusvoimissa koskevan lainsäädännön muutostarpeet ja valmistella ehdotus sääntelyn uudistamiseksi. Työryhmän välimietintö valmistui joulukuussa. Työryhmän työ jatkuu tammikuun loppuun 2022.

Syyskuussa asetettiin työryhmä selvittämään asevelvollisuuslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain muutostarpeita sekä valmistelevaan ehdotus tarvittaviksi säädösmuutoksiksi.

Ministeriö sai yhteensä 7 eduskunnan kirjallista kysymystä. Taulukkoon on tilastoitu kansanedustajien kirjallisiin kysymyksiin laadittujen vastausten määrät.

Taulukko 12. Vastaukset eduskunnan kirjallisiin kysymyksiin.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Saapuneet kirjalliset kysymykset	kpl	8	11	7
Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin:				
Puolustuspolitiikka	kpl	8	5	7
Ministeriön toimialan ohjaus mm. henkilöstö ja ympäristöpolitiikka	kpl	-	-	-
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	kpl	-	-	-
Muut ministeriökohtaiset erityistehtävät	kpl	-	6	-
Yhteensä	kpl	8	11	7

Eduskunnassa käytiin kuultavana yhteensä 67 kertaa, joka 2 % vähemmän kuin vuonna 2019. Lisäksi on annettu 17 kpl (2019: 10 kpl) kirjallista asiantuntijalausuntoa, jotka liittyivät eduskunnassa käsiteltävinä olleisiin hallituksen esityksiin.

Taulukko 13. Eduskuntakuulemiset (mukaan lukien kirjalliset asiantuntijalausunnat).

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Puolustuspolitiikka	kpl	45	23	32
Materiaalivoimavarat	kpl	2	8	8
Ministeriön toimialan ohjaus (mm. henk.poli- tiikka sekä toiminnan ja talouden suunnittelu)	kpl	18	12	9
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	kpl	55	31	31
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	kpl	3	4	5
Yhteensä	kpl	123	78	84

* Puolustusministerin ja kansliapäällikön eduskuntakuulemiset eivät ole mukana tilastoinnissa.

Avoimeen vuosittaiseen tutkimusmäärärahaan pohjautuen Maanpuolustuksen tieteellinen neuvottelukunta (VNA 1018/2009) esitti ja puolustusministeriö rahoitti varainhoitovuonna yhteensä 48 hakemuksesta seitsemän hanketta ja viisi varahanketta, joiden arvo yhteensä 1,348 milj. euroa. Hankkeet toteutetaan yksi tai kaksivuotisin. Toiminnan painopisteenä on sotilaallista maanpuolustusta tukeva tieteellinen tutkimus, joka muodostaa pohjaa alan tutkimus- ja kehittämistoiminnalle sekä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Toimikauden 2019–2021 toisen haun teemoja ovat toimintaympäristötietoisuus, autonomisia piirteitä omaavat järjestelmät, herätteen hallintaan ja häiveeseen liittyvä tutkimus, salausmenetelmät, uudet materiaali-, rakenne- ja tuotantoteknologiat sekä uudentyypiset biologiset uhkakuvat ja niihin varautuminen.

Määräraha hakemusten sisältö ja päätetty rahoitus painottuivat informaatio- ja kvanttiteknologiaan sekä erilaisiin spektriltä suojautumista tukeviin hanke-ehdotuksiin. Autonomisia piirteitä omaavat järjestelmät ja niiden hyödyntäminen sekä ihmisen toimintakyvyn ylläpitäminen puolustuksen toimintaympäristössä saivat myös rahoitusta. Avaruusteemaa pohdittiin MATINEn verkostossa työpajatyöskentelyn muodossa, jonka tuloksena syntyi myös yhteiskunnallista toimintaympäristöanalyysiä. Lisäksi MATINEn rahoitusta saanut Tampereen yliopiston Taneli Riihosen tutkimusryhmän tutkimus ”Miehittämättömien ilma-alusten elektroninen torjunta” oli myös osana full-duplex -radioteknologian hyödyntämisestä droneparvilta puolustautumiseen ehdotusta, joka voitti Euroopan puolustusviraston innovaatiokilpailun.

Taulukko 14. Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan tutkimushankkeet.

Tuotokset	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Saapuneet hakemukset	80	63	48	-24
Rahoitetut tutkimushankkeet	15	10	12	+20

Lisäksi ministeriö rahoitti muuta tutkimus-, selvitys- ja ennakointitoimintaa, jolla tuetaan tietopohjaa suunnittelun ja päätöksenteon tueksi.

Valtioneuvoston raha-asianvaliokunnalle tehtiin yhteensä 19 esittelyä, jotka käsittelivät vuokrasopimuksia, materiaalihankintoja, materiaalin kunnossapitosopimuksia, irtaimen omaisuuden myyntiä ja asevelvollisten etuuksia.

Ministeri teki esittelystä 41 materiaalialan päätöstä, joista kolme edellytti raha-asiainvaliokunnan puoltaa. Esittelyjen määrän muutokset eivät edusta muutostrendiä tai -suuntaa, vaan ainoastaan antavat kuvan hankkeiden sen hetkisestä tilasta. Varainhoitovuoden aikana euromääräisesti merkittävin hankintapäätös oli Millog Oy:n kanssa solmittu kumppanuussopimus.

Taulukko 15. Ministerille tehdyt materiaalihankinta-esittelyt.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Materiaalihankintaesittelyt (yli 4 milj. euroa–alle 40 milj. euroa)	kpl	33	38	38
Raha-asiainvaliokunnalle viedyt esittelyt (yli 40 milj. euroa)	kpl	5	1	3
Yhteensä	kpl	38	39	41

* Materiaalitoimialaan liittyviä ministerille tehtäviä esittelyjä ovat myös erilaiset hankintoihin liittyvät sopimusmuutokset. Nämä tiedot eivät ole mukana ko. tilastotiedoissa, ellei kyseessä ole sopimuksen jatkaminen ja sopimuksen rahallisen arvon lisääminen, jolloin voidaan katsoa kyseessä olevan uusi hankinta.

Taulukko 16. Uudisrakennus-, peruskorjaus- ja perusparannushankkeet.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Uudisrakennus-, peruskorjaus- ja perusparannusesittelyt (vuokrasumma yli 5 milj. euroa sopimuskauden aikana)	kpl	3	5	11

Kokonaisturvallisuuden yhteensovittamiseksi on järjestetty useita Turvallisuuskomitean (TK) valmiuspäälliköiden ja valmiussihteereiden –kokouksia (29 kpl) ja laadittu niihin liittyviä raportteja. Covid-19-tilanteen johdosta pidettiin 24 ylimääräistä valmiuspäälliköiden ja valmiussihteereiden kokousta, joissa Turvallisuuskomitean sihteeristö (TKSIHT) toimi sihteeristönä.

Kokonaisturvallisuuteen liittyviä luentoja on pidetty eri yhteyksissä noin 100 ulkomalaiselle ja 900 kotimaiselle kuulijalle. Covid-19-pandemia aiheutti merkittävän vähenyksen muun muassa alueellisilla maanpuolustuskursseilla pidettävien luentojen määrään.

Taulukko 17. Kokonaisturvallisuuden yhteensovittaminen.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
TK:n kokoukset (tilannekuva)	kpl	9	9	9
Valmiuspäälliköiden/valmiussih- teereiden kokoukset (tilannekuva)	kpl	14	16	44
Raportit / lausunnot	kpl	9	13	11
Seminaarit / tapahtumat	kpl	5	4	1
Harjoitukset	kpl	2	4	1
Luennot	kpl	75	78	20

* Kokoukset on tilastoitu tuotoksina, koska niistä valmistui yhtenäinen varautumisen tilannekuva toiminnan pohjaksi.

Maksulliset julkisoikeudelliset tuotokset

Puolustustarvikkeiden vienti-, siirto-, koontisiirto- ja kauttakuljetuslupia haettiin yhteensä 356 kappaletta.

Myönnettyjen maastavientilupien määrä laski 14 %. Rekisteröitymistodistuksia puolustusministeriön julkaisemien yleisten siirtolupien käyttäjäksi laskutettiin kuusi kappaletta. Laskeneet lupamäärät vaikuttivat myös maksullisten julkisoikeudellisten tuottojen vähenemiseen.

Taulukko 18. Puolustustarvikkeiden vientivalvontapäätökset.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Maastavientilupahakemukset	kpl	403	411	356	-13
Myönnettyt luvat	kpl	350	372	320	-14
Myönnetty rekisteröitymiset yleislupien käyttäjäksi	kpl	18	11	6	-45

EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten ostajien kiinteistökauppoihin haettiin yhteensä 421 lupaa. Lupapäätöksiä tehtiin ennen vuoden vaihdetta 396 kpl, joista kaikki olivat

myönteisiä päätöksiä. Lupapäätösten määrä sisältää myös yksittäisiä myönteisiä päätöksiä, joissa hakemus on ollut aiheeton ja lain edellyttämä vaatimus luvan hakemiselle ei ole täytynyt. Näistä myönteisistä päätöksistä hakijaa ei ole laskutettu. Ennakotietoa luvanvaraisuudesta pyydettiin seitsemän kertaa vuoden aikana. Ulkomaista kiinteistönomistusta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2020 alkaen, joten vertailutietoa edellisiin vuosiin ei vielä ole saatavilla.

Taulukko 19. Kiinteistöjen omistuksen valvonta.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Kiinteistölupahakemukset	kpl	-	-	421	-
Myönnettyt luvat	kpl			396	
Ennakotieto kiint.hall. luvanvaraisuudesta	kpl	-	-	7	-
Ennakotieto etuosto-oi- keuden käyttämisestä	kpl	-	-	0	-

Maksulliset julkisoikeudelliset tuotot on tarkemmin esitetty alaluvussa 1.3.3 maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus.

Lähetettyjen tiedotteiden määrä on 115, joka on jonkin verran vähemmän kuin vuotta aiemmin. Päivittäisten mediakatsausten lisäksi on ajoittain tuotettu erikoiskatsauksia ja analyyskejä. Määrä on hieman vähemmän kuin edellisvuonna. Ministeriön verkkosivujen kävijämäärät ovat noin 389 000 suomenkielisillä sivuilla, 11 000 ruotsinkielisillä ja 96 000 englanninkielisillä. Kaikkien kieliversioiden latausmäärät ovat jatkaneet kasvuaan selvästi. Tämä merkki suuremmasta muutoksesta siinä, mistä ja miten ihmiset hankkivat tietoa. Sosiaalinen media on haastanut jo pitkään instituutioiden viralliset verkkosivut. Ministeriön Twitter-tilillä on tällä hetkellä 30 773 seuraajaa, Facebook-sivuilla 5 485 seuraajaa ja Instagramissa 5 627 seuraajaa. Seuraajamäärät ovat kasvaneet tasaisesti.

Taulukko 20. Julkaistut tiedotteet.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Julkaistut tiedotteet, suomi	määrä/kpl	176	145	115	-21
Julkaistut tiedotteet, ruotsi	määrä/kpl	91	109	80	-27
Julkaistut tiedotteet, englanti	määrä/kpl	53	59	43	-27
Yhteensä	määrä/kpl	320	313	238	-24

Taulukko 21. Mediakatsaukset ja www-sivujen lataukset.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Mediakatsaukset ja mediaseurantakoosteet	määrä/kpl	540	520	400	-23
www-sivujen lataukset /suomenkieliset	määrä/kpl	2 024 235	850 192	389 000	-54
www-sivujen lataukset / ruotsinkieliset	määrä/kpl	120 478	37 523	11 000	-70
www-sivujen lataukset / englanninkieliset	määrä/kpl	595 327	219 289	96 000	-56

Puolustusministeriön suosituimpien julkaisujen kärki on muuttunut jonkin verran edellisvuosista. Vuonna 2020 eniten kiinnostusta ovat herättäneet Puolustusvoimien palkkataulukot, Katakri-tietoturvallisuuden auditointityökalu ja puolustusministeriön koordinoima Voiman Venäjä -raportti. Tänä vuonna latauslukuihin on lisätty myös julkaisuiden lataukset Valtioneuvoston julkaisuarkistossa (VALTO).

Taulukko 22. Ladatuimmat julkaisut.

Ladatuimmat julkaisut	Toteuma /kpl 2018	Ladatuimmat julkaisut	Toteuma /kpl 2019	Ladatuimmat julkaisut	Toteuma /kpl 2020
Katakri 2015: Tietoturvallisuuden auditointityökalu viranomaisille	6 543	Puolustusvoimien sopimusaloilla 1.4.2019 lukien noudatettavat palkkataulukot	6 086	VES/TES-asia- kirjat (palkkataulukot)	23 265
Finland's Cyber Security Strategy	4 215	Katakri 2015: Tietoturvallisuuden auditointityökalu viranomaisille	3 253	Katakri 2015: Tietoturvallisuuden auditointityökalu viranomaisille	5 121
Squadron 2020_The Finnish Defence Forces' strategic project	3 861	Valtioneuvoston puolustusselonteko	1 281	Voiman Venäjä -raportti	2 685
Pahasti poikki netti-versio	3 667	Puolustusvoimien palkkataulukot 1.6.2018	1 280	Näin varaudut pitkiin sähkökatkoihin	1 440
Environmental Guidebook for Military Operations	3 274	Puolustusministeriön ja teknisten toimihenkilöiden ja tutkijoiden välinen TES	1 036	Russia of Power (Voiman Venäjä -raportin en-versio)	1 117
Katakri versio II ja Valtioneuvoston puolustusselonteko	2 700	Voiman Venäjä -raportin pääviestit	843	Strategiset linjaukset tekoälyratkaisujen kehittämiseen	672

1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Ulkoiseen palvelukykyyn sisältyy tyytyväisyys ministeriön tuottamiin tuotteisiin ja palveluihin, asiakkaiden tyytyväisyys ministeriön kykyyn palvella asiakkaita sekä täyttää asiakkaan odotukset. Ministeriön yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden (Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka, ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky, turvallinen yhteiskunta ja kansainvälinen turvallisuuden vahvistaminen) ulkoista palvelukykyä kuvaavat tulokset ovat Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS)

haastattelututkimuksesta ja internet-paneelistä. Tutkimuksessa on selvitetty kansalaisten mielipiteitä Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta sekä maanpuolustuksesta. Tutkimuksen on tehnyt Taloustutkimus Oy MTS:n toimeksiannosta ja haastattelut on tehty ajalla 16.9.–6.10.2020 ja paneeliosion vastaukset kerätty 29.9.–1.10.2020. Tutkimuksen virhemarginaali on koko väestön osalta 3,2 % suuntaansa.

Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka

Luottamus puolustuspolitiikan hoitoon on heikentynyt, mutta vastaajista yhä 74 % pitää Suomen puolustuspolitiikkaa hyvin hoidettuna. Miehistä tätä mieltä on 80 prosenttia (2019: 82 %) ja naisista 68 % (2019: 77 %). Erityisesti Pohjoismaiden kanssa (Nordefco-yhteistyö) harjoitettavaan sotilaalliseen yhteistyöhön suhtaudutaan myönteisesti.

Varsinkin naisten maanpuolustustahto on laskenut. Kysymys kuului: ”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?” Myöntävästi tähän kysymykseen vastaa nyt 65 % vastaajista (2019: 68 %). Miehistä tätä mieltä on 77 % (2019: 78 %) ja naisista 52 % (2019: 58 %).

Henkilökohtainen maanpuolustustahto on hieman laskenut, mutta sitä voidaan edelleen pitää hyvällä tasolla. Jos Suomeen hyökkätsi, 80 % (2019: 85 %) on itse valmis osallistumaan maanpuolustuksen tehtäviin kykyjensä ja taitojensa mukaan. Miehistä tätä mieltä on 85 % (2019: 88 %) ja naisista 75 % (2019: 82 %).

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Nykyisen asevelvollisuusjärjestelmän (miesten yleinen asevelvollisuus, jossa mahdollisimman suuri osa ikäluokasta saa sotilaallisen koulutuksen ja joka tuottaa suuren reservin) kannatus on laskenut. Nykyisen asevelvollisuusjärjestelmän säilyttämistä tukee vastaajista 71 % (2019: 77 %), miehistä 73 % (2019: 81 %) ja naisista 69 % (2019: 73 %).

Asevelvollisuus nähdään hyvänä Suomen puolustusjärjestelmän perustana. Vastaajista 52 % (2019: 65 %) katsoo, että Suomen puolustusjärjestelmän tulee perustua miehiä koskevaan yleiseen asevelvollisuuteen ja naisten mahdollisuuteen suorittaa varusmiespalvelus vapaaehtoisesti. Miehistä tätä mieltä on 52 % (2019: 67%) ja naisista 52 % (2019: 62 %).

Taulukko 23. Kansalaisten mielipiteitä MTS:n haastattelututkimuksen mukaisesti.

Palvelukyky / asiakastyytyväisyys	Arviointi	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Puolustuspolitiikan hoito	Erittäin ja melko tyytyväisten % -osuus vastaajista	75	80	74
Maanpuolustustahto	Myönteisesti suhtautuvien % -osuus vastaajista	66	68	65
Nykyisen asevelvolli- suusjärjestelmän kan- natus	Yleisen asevelvollisuuden kannattajien % -osuus vastaajista	74	77	71
Nykyisen asevelvolli- suusmallin kannatus	Nykyisen asevelvollisuusmallin kannattajien % -osuus vastaajista	59	65	52

1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Valtioneuvostossa vuosittain saman sisältöisenä toteutettavan työtyytyväisyyskyselyn vastausprosentti puolustusministeriössä vuonna 2020 oli 86,2 %. Vastausprosentti laski noin viidellä prosenttiyksiköllä verrattuna edelliseen vuoteen. Vastausprosentti on kuitenkin edelleen hyvällä tasolla, jonka johdosta myös tuloksen luotettavuuden voidaan arvioida olevan hyvällä tasolla. Ministeriön työilmapiiri on parantunut jo usean vuoden ajan ja se näyttää asettuneen nykyiselle hyvälle tasolle. Henkilöstön kokonaistyytyväisyysindeksi on 4,06. Tulos on noussut edelliseen vuoteen verrattuna +0,18 yksikköä ja se nousi ensimmäistä kertaa vuonna 2004 alkaneiden työtyytyväisyyskyselyiden jatkumossa yli arvon 4.0 Vuoden 2015 jälkeen tulokset ovat pysyneet melko samanlaisina (arvon muutos suuntaan tai toiseen 0,03–0,08). Tästä johtuen on huomionarvoista tämän vuoden nousu, joka poikkeaa viiden vuoden jatkumossa melko paljon aiempiin vuosiin verrattuna.

Edellisen työtyytyväisyyskyselyn jälkeen suurimpana muutoksena ministeriön toiminnassa voidaan arvioida olevan Covid-19-pandemia ja sen vaikutukset päivittäiseen työntekoon esimerkiksi etätyön määrän merkittävänä lisääntymisenä ja kasvokkain kohtaamisten vähentymisestä. Lisäksi pysyvä muutos on eri tietojärjestelmien ja tietotekniikan lisääntynyt etäkäyttö. Edellä mainittujen asioiden voidaan arvioida vaikuttaneen työtyytyväisyyden kokonaistulokseen.

Työtyytyväisyyskysely toteutettiin pandemia-aikana, jolloin pääasiallisena työmuotona oli etätyö. Kyselyssä nousi esiin turvaluokitellun materiaalin käsittely tietojärjestel-

missä sekä etätyöskentely. Ministeriöläiset toivoivat tietoturvallisuuden teknisiä parannuksia, jotta esimerkiksi turvaluokiteltuja asioita voisi käsitellä paremmin ja laajemmin sähköisesti. Lisäksi toivottiin parempia etäkokousratkaisuja, joissa voitaisiin käsitellä korkeamman turvallisuusluokan asioita sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kyselyssä osin myös pelättiin yhteisöllisyyden vähenevän ja toivottiin mahdollisuuksia yhteiseen tekemiseen.

Kokonaiskuva ministeriön työskentelyilmapiiristä on edelleen hyvin positiivinen. Tarkasteltaessa kyselyn tuloksia muuhun valtioneuvostoon verrattuna, voidaan todeta ministeriön kokonaistyötyytyväisyyden olevan edelleen muun valtioneuvoston keskiarvoa paremmalla tasolla. Huolimatta työtyytyväisyyden jo ennestään korkeasta tasosta puolustusministeriön työtyytyväisyys kasvoi vuoden aikana eniten verrattuna muihin ministeriöihin. Erityisen tyytyväisiä ollaan työn sisältöön ja vaikuttamismahdollisuuksiin sekä työyhteisön toimintakulttuuriin. Suurin positiivinen muutos on tapahtunut tyytyväisyydessä uusien työ- ja toimintatapojen hyödyntämiseen, työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen sekä työskentelyvälineisiin ja tulokselliseen työskentelyyn. Palkkaus, erityisesti palkkauksen muutos työsuorituksen muuttuessa, huolimatta tuloksen merkittävästä parannuksesta (+0,24) on kokonaisuus, johon ollaan edelleen tyytymättömiä. Palkkaukseen liittyviin asioihin tyytymättömiä on noin 20–30 % henkilöstöstä.

Taulukko 24. Työtyytyväisyysindeksit.

	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos 2019–2020
Työtyytyväisyysindeksi	3,81	3,89	4,06	+0,18
- naiset	3,60	3,64	3,84	+0,20
- miehet	4,01	4,08	4,25	+0,17

Työtyytyväisyyden kokonaisarvon noustua ovat tulokset nousseet pääkohdittain 0,05–0,27 yksikköä verrattuna edelliseen vuoteen. Yhdenkään pääkohdan arvo ei laskenut. Suurimmat muutokset tapahtuivat pääkohdissa *työ- ja toimintaympäristö*, jossa nousua oli 0,27 yksikköä ja *vuorovaikutus ja viestintä*, jossa nousua oli 0,24 yksikköä. Nämä nousut ovat tilastollisesti merkittäviä tai erittäin merkittäviä puolustusministeriön kokoisessa organisaatiossa.

Alakohdissa on havaittavissa sekä isoja että pieniä arvojen muutoksia. Alakohtien muutokset ovat olleet lähinnä arvojen nousua. Yhdessä alakohdassa arvo laski *Osaa-*

misen ylläpidon ja parantamisen tuki (työnantajan taholta) (-0,03), arvon ollessa kuitenkin hyvällä tasolla eli 4,18. Yksittäisissä kysymyksissä tilastollisesti erittäin merkittävää nousua oli seuraavissa alakohdissa:

- Esimiesten onnistuminen työyhteisön töiden organisoinnissa (+0,26), tulos oli nyt 3,84.
- Ihmisten yhdenvertaisuuden toteutuminen työyhteisössäni (+0,34), tulos oli nyt 4,14.
- Työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen (+0,42), tulos oli nyt 4,46.
- Työskentelytilat ja tulokellinen työskentely (+0,28), tulos oli nyt 3,98.
- Työskentelyvälineet ja tulokellinen työskentely (+0,40), tulos oli nyt 3,93.
- Uusien työ- ja toimintatapojen hyödyntäminen työssä (+0,45), tulos oli nyt 3,94.
- Viestinnän avoimuus, oikea-aikaisuus ja vuorovaikutteisuus työyhteisössä (+0,29), tulos oli nyt 3,94.

Ministeriössä työtyytyväisyys on perinteisesti ollut keskimäärin hieman muuta valtioneuvostoa ja koko valtionhallintoa korkeammalla tasolla. Tänä vuonna ero kokonais työtyytyväisyydessä muuhun valtioneuvostoon on 0,36 yksikköä ja koko valtion tulokseen 0,40 yksikköä. Erot ovat hieman kasvaneet viime vuodesta muuhun valtioneuvostoon (0,12 yksikköä) ja koko valtion tulokseen (0,10 yksikköä). (PLM 4,06, valtioneuvosto yhteensä 3,70, valtio yhteensä 3,66).

Kyselyyn tuli tälle vuodelle neljä uutta kysymystä, joissa arviointiasteikko on välillä 4–10. Kysymykset saivat seuraavat hyvät tai erinomaiset keskiarvot: *Miten hyvin työterveyshuolto tukee työkykyäsi?* (8,53) *Miten hyvin nykyinen terveytesi (fyysinen ja psyykkinen) mahdollistaa työtehtäviesi tekemisen?* (9,02) *Miten hyvin työsuojelutoiminta tukee työturvallisuuttasi?* (8,38) *Miten turvalliseksi (fyysisesti tai psyykkisesti) koet olosi työpaikalla?* (9,42). Työtyytyväisyyskyselyn tuloksista voidaan huomata, että henkilöstö on varsin tyytyväistä työhönsä. Kyselyyn vastanneista vain kaksi prosenttia oli harkinnut työpaikan vaihtoa tyytymättömyyden vuoksi.

Puolustusministeriössä toteutettiin lääkärikeskuksen (Mehiläinen Oy) kanssa yhteistyössä työpaikkaselvitys, jossa arvioitiin työstä, työympäristöstä ja työyhteisöstä aiheutuvia terveysvaaroja, haittoja, kuormitustekijöitä sekä voimavaroja.

1.5.1 Henkilöstön kehittäminen

Puolustusministeriön henkilöstön kehittämisen painopiste oli edelleen uusien tietojärjestelmien käytön vakiinnuttamisessa. Uusien järjestelmien ja niiden edellyttämä toimintatapojen muutos ei ole vielä täysin vakiintuneet käyttöön.

Riskienhallinnan osaamisen kehittämiseen ja koko henkilöstön sitouttamiseen riskienhallintatyöhön ja sen merkityksen ymmärtämiseen panostettiin toteuttamalla riskienhallinnan ”roadshow-keskustelukierros”. Ministeriön riskienhallinnasta vastaavat kiersivät ministeriön jokaisessa yksikössä perehtyen yksikön riskeihin ja toteuttivat samalla asiaan perehdyttämisen.

Varainhoitovuonna puolustusministeriössä käynnistettiin kehittämishanke ministeriön toiminta- ja työtapojen tarkastelua ja kehittämistä varten. Kaikilla ministeriöläisillä oli mahdollisuus osallistua kehittämistyöhön ja tuoda esille tarkasteltavia asioita. Hankkeen alussa esiin nousseiden ideoiden ja kehittämiskohteiden pohjalta muodostettiin ryhmiä, jotka jatkavat kehittämistyötä oman aihealueen kanssa. Yksi kehittämishankkeen osa-alueista on henkilöstön osaaminen ja ammatillinen kehittyminen, jossa pohditaan muun muassa mitä osaamista tulevaisuudessa puolustusministeriössä tarvitaan. Kehittämishankkeen ryhmien työskentely ja ideoiden jatkojalostus jatkuvat vuoden 2021 aikana.

Puolustusministeriössä käynnistettiin vuonna 2019 ministeriön yhteisen tilannetietosuuden ja ennakkoinnin kehittäminen hanke (ENKE). Vuonna 2020 hanke jatkui koulutustilaisuudella ”Ennakointi osana asiantuntijatyötä: ennakointitieto, menetelmäoppia ja käsitteitä”.

1.5.2 Henkilöstön määrä ja rakenne sekä henkilöstökulut

Henkilötyövuosimäärä oli 139 htv:tta (sisältää harjoittelijat). Henkilötyövuosimäärä kasvoi 2,9 henkilötyövuodella. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 142, jotka kaikki olivat virkasuhteisia. Naisia henkilöstöstä oli 66 (46,5 %) ja miehiä 76 (53,5 %).

Määräaikaaisessa virkasuhteessa oli 31 henkilöä, joiden osuus vuoden lopussa ministeriön palveluksessa olevasta henkilöstöstä oli 21,8 %. Määräaikaisten kokonaismäärä on noussut viidellä henkilöllä. Vuoden lopussa ministeriössä työskentelevistä ns. aidosti määräaikaisia, joilla ei ole taustavirkaa, oli 20,4 % henkilöstöstä (ei sisällä harjoittelijoita).

Henkilötyövuoden (ml. henkilösivukulut) hinta vuonna 2020 oli 80 187 euroa. Henkilötyövuoden hinta nousi edellisestä vuodesta 2981 euroa, mikä tarkoittaa 3,86 %:n nousua henkilötyövuoden hinnassa. Nousuun sisältyy 1,1 %:n yleiskorotus sekä se, että edellisvuoteen verrattuna kilpailukyky sopimukseen perustunut määräaikainen lomarahojen vähennys poistui. Myös lomarahoja vaihdettiin lomapäiviksi 45 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kokonaistyövoimakustannukset nousivat 6,2 %. Tämä nousu johtui edellä mainittujen korotusten lisäksi muun muassa siitä, että henkilötyövuosikertymä kasvoi neljällä henkilötyövuodella ja palkkaliukumarajoitteiden poistuman jälkeisestä palkkaliukuman pienestä kasvusta.

Taulukko 25. Henkilöstövoimavaroja kuvaavat tunnusluvut.

	Yksikkö	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020
Henkilötyövuodet kokonaiskertymä	htv	134	135	139
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	130	132	142
Henkilötyövuoden hinta	eur	75 377	77 206	80 187
Sukupuolijakauma				
• naiset	%	49,3	44,7	46,5
• miehet	%	50,7	55,3	53,5
Vakinaisia henkilöstöstä	%	81,3	80,3	78,2
• naiset	%	49,5	44,3	48,6
• miehet	%	50,5	55,7	51,4
Määräaikaisia henkilöstöstä	%	18,7	19,7	21,8
• naiset	%	48,0	46,2	38,7
• miehet	%	52,0	53,8	61,3
Kokoaikaiset	%	98,5	99,2	97,9
• naiset	%	50,8	44,3	46,0
• miehet	%	49,2	55,7	54,0
Osa-aikaiset	%	1,5	0,75	2,1
• naiset	%	50,0	100,0	66,7
• miehet	%	50,0	0,0	33,3

Keski-ikä	vuotta	48,3	48,1	47,6
• naiset	vuotta	47,7	48,0	46,7
• miehet	vuotta	48,8	48,2	48,4
Työvoimakustannukset yhteensä ¹⁾	1 000 €	10 125	10 431	11 101
Palkkasumma ²⁾	1 000 €	8 350	8 676	9 155
Henkilösivukulut ²⁾	1 000 €	1 513	1 531	1 677
Luontoisetuudet	eur/vuosi	7 228	5 148	2 700
Välill. työvoimakust. / tehdyn työajan palkat	%	55,9	53,1	54,0
Tehdyn työajan palkkojen osuus palkkasummasta	%	77,8	79,6	78,8
Työhyvinvointi				
kokonaistyötyytyväisyysindeksi	(1–5)	3,8	3,9	4,1
Sairauspoissaolot	työpä/htv	5,8	5,2	3,2
Sairastapaukset	lkm/htv	1,7	1,5	0,8
Henkilöstöinvestoinnit				
Työtyytyväisyyden edistäminen	€/htv	651	509	113
Työkunnan edistäminen	€/htv	355	274	136
Koulutus ja kehittäminen	€/htv	1 694	1 621	1 968
Työterveyshuolto	€/htv	584	635	517

¹⁾ Työvoimakustannukset sisältävät tehdyn ja välillisen työajan palkat, sivukulut sekä muut välilliset kustannukset.

²⁾ Palkkasumma ja henkilösivukulut on ilmoitettu maksuperiaatteella.

1.5.3 Työhyvinvointi

Työterveyshuollon toimittaja vaihtui vuoden alussa Mehiläiseen seuraavan viiden vuoden ajaksi. Keväällä käynnistettiin työpaikkaselvitys, johon sisältyi työolosuhde- ja työterveyskysely koko henkilöstölle, työpaikkakäynti sekä keskustelutilaisuus esimiesten kanssa. Työpaikkaselvityksen tulokset käsiteltiin ministeriön yksiköissä työtyytyväisyyskyselyn palautetilaisuuden yhteydessä. Mehiläinen toteutti syksyllä kahtena erillisenä päivänä influenssarokotuksen puolustusministeriön tiloissa.

Sairauspoissaolojen määrä (pv/htv) laski lähes 40 % runsaat (2,0 pv/htv) edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan keskimääräinen sairauspoissaolon pituus kutakin sairauspoissaolokertaa kohden piteni keskimäärin 0,5:lla päivällä. Ministeriön sairauspoissaolot (3,2 pv/htv) on edelleen selvästi alle valtionhallinnon keskiarvon (8,6 pv/htv). Infektiot olivat suurin poissaoloja aiheuttanut syy. Niiden määrä kaksinkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Toiseksi eniten sairauspoissaoloja aiheuttivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Niiden määrä kuitenkin väheni edelliseen vuoteen verrattuna noin kahdeksan prosenttia ja oimatoimitteiset poissaolot vähentyivät noin seitsemän prosenttia. Voidaan olettaa, että laskuun on vaikuttanut se, että lievöoireisina sairauspäivinä on tehty etätöitä. Pitkien yli kolmekymmentä päivää pitkien sairauspoissaolojen määrä oli noin 15 % sairauspoissaolojen kokonaismäärästä.

Työterveyshuollon kustannukset henkilötyövuotta kohden ovat vajaat kaksikymmentä prosenttia pienemmät edelliseen vuoteen verrattuna. Puolustusministeriön henkilöstö käyttää työterveyshuollon palveluita valtioneuvostossa keskimääräistä enemmän. Kohtuullisen suuren työterveyshuollon palveluiden käytön voidaan arvella näkyvän vähäisinä sairauspoissaoloina.

Taulukko 26. Sairauspoissaolot ja työterveyspalvelut.

	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	5,8	5,2	3,2	-38,5
Sairauspoissaolojen pituus (työpäivää/tapaus)	3,3	3,6	4,1	13,9
Työterveyspalvelut, netto (euroa/htv)	584,2	635,2	517,4	-18,5

Ministeriössä aiemmin toimineet viikoittaiset fysioterapeutin johdolla pidetyt niska- ja selkärhyhmät olivat koronapandemian vuoksi tauolla maaliskuusta alkaen. Ryhmien tavoitteena on ennaltaehkäistä ja helpottaa näyttöpäätetyöstä johtuvia fysiologisia ongelmia.

1.5.4 Tasa-arvo

Puolustusministeriössä toimii toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä, jonka jäsenet ovat ministeriön eri osastoilta, erillisyksiköistä ja eri henkilöstöryhmistä. Lisäksi työryhmään kuului edustajat Puolustusvoimista ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta. Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän toimikausi on kolmevuotinen ja nykyinen kokoonpano on nimetty vuosille 2019–2021. Työryhmä käsittelee asioita, jotka liittyvät muun muassa ministeriön toiminnalliseen ja henkilöstöpoliittiseen tasa-arvoon sekä yhdenvertaisuuteen ja hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan. Lisäksi ministeriöllä on voimassa oleva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Kesäkuussa julkistettiin hallituksen tasa-arvo-ohjelma, jonka tavoitteena on parantaa sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Keskeisiä hankkeita puolustusministeriössä, johon sukupuolinäkökulma sisällytetään, ovat yleisen asevelvollisuuden kehittäminen ja tasa-arvo-osaamisen lisääminen yleisesti koulutuksen avulla. Tasa-arvo huomioidaan myös avainprosesseissa kuten budjetoinnissa ja säädösvalmistelussa.

Puolustusministeriö osallistuu asetettavan yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä selvittävän laajapohjaisen parlamentaarisen komitean työhön. Tasa-arvonäkökulma huomioidaan työssä osana yhdenvertaisuutta. Lisäksi hallituskauden aikana valmistellaan neljäs kansallinen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelma. Valmistelussa huomioidaan erityisesti nykyisestä toimintaohjelmasta laadittavan loppuarviointiraportin huomioida vaikuttavuudesta toimintaohjelmassa mainittujen tavoitteiden ja 1325-päätöslauselmaperheen tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta.

Työtyytyväisyyskyselyn mukaan miesten (4,25) ja naisten (3,84) työtyytyväisyyden välillä on puolustusministeriössä yhä tilastollisesti erittäin merkittävä ero (0,41), mikä huomioidaan tasa-arvon parantamisen jatkotoimenpiteissä. Viime vuoteen verrattuna ero pysyi lähes samana. Molemmista vastaajaryhmissä työtyytyväisyys on noussut edelliseen vuoteen verrattuna (miehet +0,17 yksikköä, naiset +0,20 yksikköä). Naisten antama arvio jokaisessa pääkohdassa on aiempien vuosien tapaan miesten antamaa arviota pienempi. Ero on pääkohdittain hyvin samanlainen. Myös kaikissa alakysymyksissä naisten antamat arviot ovat miesten arvioita huonompia. Erot miesten ja naisten välillä ovat lähes kauttaaltaan tilastollisesti erittäin merkittäviä.

Miesten ja naisten antamien arvioiden ero oli 0,60 yksikköä tai sitä enemmän viidessä alakohdassa. Suurimmillaan naisten ja miesten tulosten ero oli työtyytyväisyyskyselyn alakohdassa ”Voin luottaa työyhteisömme johtoon” (0,77 yksikköä, yksi kyselyn uu-

sista kysymyksistä) ja ”Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen työyhteisössä” (0,66 yksikköä). Positiivisena asiana voidaan kuitenkin havaita, että kysymyksessä sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta työyhteisössä naisten antama arvio nousi 0,15 yksikköä viime vuodesta, arvon ollessa nyt 3,88.

Lisäksi voidaan positiivisena asiana havaita, että edellisenä vuonna isoimman eron arvoissa naisten ja miesten välillä saanut kysymys liittyen ihmisten yhdenvertaisuuden toteutumiseen työyhteisössä on kaventunut naisten ja miesten vastausten välillä 0,21 yksikköä. Tämä on tilastollisesti merkittävä muutos.

Edellä kerrotusta miesten ja naisten arviointien eroista huolimatta naisten antama arvio väittämään ”Oma virastoni on hyvä työpaikka” on saanut arvon 4,32. Tässä arvossa on tilastollisesti merkittävää nousua edelliseen vuoteen verrattuna. (2019: 4,11, 2018: 4,14).

Työpaikan vaihtoaikaisissa on miesten (20 %) ja naisten (11 %) välillä eroa. Tehtäväkiertohalukkuudessa miesten ja naisten välillä ei ole havaittavissa merkittäviä eroja. Miesten arviot (8,84) omasta työhyvinvoinnista ovat naisten arvioita (8,26) parempia.

1.5.5 Kulttuuri- ja liikuntatoimen tuki

Ministeriö tuki henkilöstön omaehtoista kulttuuri- ja liikuntatoimintaa tarjoamalla ePassi-palvelun. Koronatilanteesta johtuen pääosa yhteisistä aktiviteeteista jouduttiin perumaan. Ministeriön pikkujoulut kuitenkin toteutettiin varsin onnistuneesti etänä.

1.5.6 Osaamisen kehittäminen

Osaamisen kehittämistä jatkettiin edellisvuosien tapaan korostamalla esimiehen ja alaisen yhteistyötä ja sitoutumista muun muassa kehityskeskusteluissa sovitulla tavalla. Koulutuksiin osallistuneiden määrä pieneni kahdellatoista henkilöllä (11,6 %). Ministeriön henkilöstöstä runsaat 80 prosenttia osallistui johonkin koulutukseen. Sen sijaan koulutuspäivien määrä laski reilusti (-38,6 %). Koulutuspäivien määrään vaikutti oleellisesti pandemia-aika, jonka aikana pääosa koulutuksista peruttiin. Koulutuksia myös siirrettiin jonkin verran etänä toteutettaviksi. Myös koulutuspäivien määrä henkilötyövuotta kohti laski voimakkaasti (-41,0 %). Opetuksen siirtymisellä verkkoon oli vaikutusta myös koulutuksien määrään henkilötyövuotta kohti. Suoranaisten koulutuskustannusten määrä jatkoi edelleen laskua. Lasku edelliseen vuoteen verrattuna oli 7,2 prosenttia. Syynä suorien kustannusten laskuun on pääosin ollut puolustusministeriölle veloituksettomat koulutukset, joiden kustannuksista on vastannut jokin muu

taho, kuten Puolustusvoimat tai valtioneuvoston hallintoyksikkö. Myös osaamisen kehittämisen menetelmät, muun muassa eOppivan kurssit ja verkostoituminen laskevat koulutuskustannuksia. Koulutuksiin osallistuneista henkilöistä 61 oli miehiä ja 54 naisia. Miesten osuus koulutuspäivistä 168 päivää ja naisten 146 päivää.

Taulukko 27. Osaamisen kehittämisen tunnusluvut.

	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Muutos % 2019–2020
Henkilöstökoulutuspäivät yht.	472	511	314	-38,6
Koulutukseen osallistuneet	111	103	115	11,6
Henkilöstökoulutus (pv/htv)	3,5	3,9	2,3	-41,0
Koulutuskustannukset (euroa/htv)	680	488	453	-7,2

Puolustusministeriö päätyöskentelymuodoksi määritettiin keväällä etätyö. Henkilöstön etätyön helpottamiseksi henkilöstöinfossa järjestettiin kaikille ministeriöläisille noin tunnin mittainen valmennus etätyön tueksi. Kesästä syksyyn 2020 puolustusministeriö tilasi Kampuksessa julkaistavaksi vinkkisarjan helpottaakseen henkilöstön etätyöskentelyä. Aiheita sarjassa olivat mm. ”Milloin työtä on liian paljon?”, ”Ylös, ulos ja etätyömatkalle”, ”Ei unohdeta yhteisöllisyyttä” ja ”Muista hyvää tekevät tauot!”.

Ministeriön esimiehille toteutettiin syksyllä puolen päivän mittainen etätyön johtamisen valmennus, johon osallistui 19 ministeriön esimiestä.

1.6 Tilinpäätösanalyysi

1.6.1 Rahoituksen rakenne

Ministeriöllä oli varainhoitovuonna käytettävissä määrärahoja kaikkiaan 26,071 milj. euroa (ml. arvonlisäveromenot).

Toimintamenoja oli käytettävissä yhteensä 21,224 milj. euroa (+11 %). Tästä henkilöstön palkkoihin oli käytettävissä 11,349 milj. euroa ja muihin menoihin 9,875 milj. euroa.

Vuoden 2020 talousarviossa toimintamenomomentille myönnettiin nettomäärärahaa 16,796 milj. euroa. Valtion neljännessä lisätalousarviossa siirrettiin 0,020 milj. euroa Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin. Ministeriö osallistui hallinnonalojen yhteisrahoituksella Suomen pysyvään edustustoon Euroopan unionissa perustettavan hybridihyökkäys- ja kyberasiantuntijan tehtävän rahoittamiseen. Ministeriölle osoitettiin seitsemännessä lisätalousarviossa 0,045 milj. euroa valtion virka- ja työehtosopimusratkaisun 2020–2022 kustannusvaikutusten kattamiseen. Edellä mainittua varainhoitovuoden (vuoden 2020 talousarviossa ja lisätalousarvioissa) toimintamenomäärärahaa oli yhteensä 16,821 milj. euroa sekä edelliseltä varainhoitovuodelta siirtynyttä määrärahaa 4,403 milj. euroa.

Ministeriöllä oli käytössään tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten, koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen ja hankkeiden toimeenpanoon edelliseltä vuodelta siirtynyttä tuottavuusmäärärahaa 0,145 milj. euroa.

Strategisten hankkeiden ohjelmalla oli käytettävissä Laivue 2020 -hankkeen ulkoiseen auditointiin vuoden 2020 talousarviossa myönnettyä määrärahaa (Puolustusmateriaalihankinnat) 0,100 milj. euroa. Monitoimihävittäjä-hankkeen ulkoiseen auditointiin oli käytettävissä vuoden 2020 määrärahaa (Monitoimihävittäjien hankinta) 0,400 milj. euroa. Vuodelta 2019 siirtynyttä määrärahaa oli käytettävissä 0,222 milj. euroa ja sitä sai käyttää sekä Laivue 2020 että monitoimihävittäjä-hankkeen ulkoiseen auditointiin.

EU-puheenjohtajakauden valmisteluihin ja toimeenpanoon tarkoitettua valtioneuvoston kanslian myöntämää määrärahaa oli käytettävissä yhteensä 0,035 milj. euroa, joka sisälsi edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa 0,021 milj. euroa ja varainhoitovuoden määrärahaa 0,014 milj. euroa. Määrärahasta palautettiin valtioneuvoston kanslialle 0,025 milj. euroa.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen myönnettiin vuoden 2020 talousarviossa 4,852 milj. euroa. Siirtyminen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen (MPK) uuteen toimintamalliin lisäsi sille myönnettävän valtionavustuksen määrää 2,700 milj. eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Covid-19-pandemiasta johtuvien rajoitusten vuoksi MPK ei pystynyt toteuttamaan toimintaansa täysimääräisesti ja avustusta vähennettiin seitsemännessä lisätalousarviossa 1,200 milj. eurolla. Vähennyksen jälkeen määrärahaa avustuksiin oli käytettävissä yhteensä 3,652 milj. euroa.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan määräraha jakautui seuraavasti: MPK:lla oli käytettävissä 3,404 milj. euroa, Maanpuolustuksen Tuki ry:llä oli käytettävissä 0,128 milj. euroa ja Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry:llä oli 0,120 milj. euroa.

Lisäksi oli valtiovarainministeriön myöntämää osaamisen kehittämiseen tarkoitettua määrärahaa, mikä otettiin ministeriön omaan kirjanpitoon.

Taulukko 28. Rahoituksen rakenne (1 000 €) (pl. alv-menot).

	Käytettävissä 2018	Käytettävissä 2019	Käytettävissä 2020
Puolustusministeriön toimintamenot	17 239	19 063	21 224
Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha	140	330	145
Puolustusmateriaalihankinnat	500	553	322
Monitoimihävittäjien hankinta	-	-	400
Puolustusvoimien toimintamenot	152	-	-
Suomen EU-puheenjohtajuus	60	175	9
Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen	50	-	-
Osaamisen kehittäminen	6	7	7
Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	2 029	2 152	3 652
YHTEENSÄ	20 176	22 280	25 759

1.6.2 Talousarvion toteutuminen

Ministeriön hallinnonalan muihin tuloihin kertyi tuottoja 0,877 milj. euroa, joka muodostui pääosin Foreign Military Sales (FMS) -maksujärjestelyjen mukaisista palautuksista 0,740 milj. euroa ja korkotuotoista 0,130 milj. euroa.

Ministeriö peruutti käyttämättä jääneen vuoden 2019 tuottavuusmäärärahan Siirrettyjen määrärahojen peruutukset -momentille, koska tuottavuutta edistävät hankkeet toteutuivat arvioitua alhaisemmilla kustannuksilla. Varainhoitovuonna ministeriö ei saanut Osinkotulot, pääomapalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot -momentille osinkotuottoja Aktia Pankki Oyj:n A-osakkeista.

Ministeriöllä oli käytettävissä määrärahaa yhteensä 26,071 milj. euroa (ml. arvonsäveromenot). Rahoitus muodostui pääosin vuoden 2020 ja vuodelta 2019 siirtyneestä toimintamenomäärärahasta.

Määrärahoja käytettiin yhteensä 18,766 milj. euroa, joka sisältää arvonlisäveromenoja 0,311 milj. euroa. Ministeriö käytti toimintamenomäärärahaa 14,255 milj. euroa, joka oli 0,405 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintamäärärahan käytön väheneminen (-3 %) johtuu pääosin Covid-19-pandemian aiheuttamista matkustusrajoituksista. Erityisesti ulkomaille suuntautunut virkamatkustus on vähentynyt. Talousarviomenojen vähenemisen muutosta lievensi henkilöstömenojen kasvu, joka aiheutui muun muassa uusista tehtävistä, yleiskorotuksesta (1,1 %), kilpailukyky sopimukseen (2017–2019) perustuneen määräaikaisen lomarahojen vähennyksen (-30 %) poistumisesta sekä palkkaliikuman vähäisestä kasvusta ja muusta normaalista vaihtelusta henkilöstömenoissa. Lisäksi lomarahoja vaihdettiin lomapäiviksi 45 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Puolustusministeriön henkilöstön virkapalkat ja palkkiot on pääosin maksettu Puolustusministeriön henkilöstön palkat momentilta (27.01.01.1). Virkapalkkoja on kirjattu myös vuodelta 2019 siirtyneisiin Muihin toimintamenoihin (4.19.27.01.01.2). Henkilöstön virkapalkkoihin ja palkkioihin sekä ulkopuolisten palkkioihin on käytetty toimintamäärärahaa yhteensä 10,887 milj. euroa ja muihin menoihin on käytetty 3,368 milj. euroa. Palkkakirjausten muutokset näkyvät talousarvion toteumalaskelmassa ja tilinpäätöksen liitteessä yksi.

Toimintamenomäärärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle yhteensä 6,969 milj. euroa, joka oli 2,566 milj. euroa enemmän (+58 %) kuin varainhoitovuodelle 2020 siirtynyt erä. Tutkimushankkeista sidottuna siirtyi 1,262 milj. euroa hankkeiden jaksotuksista johtuen. Ulkomaalaisomistuksen kiinteistöjen valvontaa koskevasta hankkeesta siirtyi sidottuna 0,914 milj. euroa, koska valvontaa ja lupamenettelyä varten rakennettavan sähköisen asiointiympäristön rakentaminen siirtyi seuraavalle vuodelle. Muut sidottuna siirtyvät erät olivat arvoltaan vähäisempiä kuin edellä mainitut hankkeet.

Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahaa käytettiin 0,136 milj. euroa. Rahoituksella toteutettiin muun muassa energiakonseptointihanke, jossa arvioitiin nykyisiä ja kehitettiin uusia energiatehokkaita sekä vähempipäästöisiä ratkaisuja Puolustusvoimien erityissuojattaviin kohteisiin. Uusien ratkaisujen avulla on mahdollista pienentää energiankulutusta ja -kustannuksia sekä parantaa kohteiden energiaturvallisuutta.

Suomen EU-puheenjohtajuus määrärahaa käytettiin muun muassa EU-puheenjohtajakauden jälkiarviointiin ja muuhun raportointiin. Käyttämättä jäänyt osuus määrärahasta (0,025 milj. euroa) palautettiin valtioneuvoston kanslialle.

Strategisten hankkeiden ulkoiseen auditointiin käytettiin määrärahaa yhteensä 0,396 milj. euroa. Monitoimihävittäjä hankkeen laadunvarmistus kohdistui ensisijaisesti tar-

jouspyyntöön sekä sen arvioinnin valmisteluun. Laivue 2020 -hankkeen laadunvarmistuksen painopiste siirtyi tarjousten arvioinnista ja sopimusvalmisteluista riskienhallinnan tukemiseen. Monitoimihävittäjä-hankinta momentilta määrärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle 0,242 milj. euroa ja Puolustusmateriaalihankinta momentilta 0,084 milj. euroa.

Siirtotalouden kuluihin osoitettu siirtomääräraha jaettiin valtionavustuksina maanpuolustusjärjestöille varainhoitovuoden aikana.

Puolustusministeriön kirjanpitoyksiköllä ei ole ollut käytössään valtuuksia.

1.1.1 Tuotto- ja kululaskelma

Puolustusministeriön tuotto- ja kululaskelma osoittaa kulujäämää 17,998 milj. euroa. Kulujäämä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 7,659 milj. euroa, joka johtui pääosin päättyneiden puolustusmateriaalihankintojen Letter of Assist -tapausten FMS-menettelyn mukaisista maksujärjestelyistä johtuvien ylijääneiden varojen palautuksista ja korkotuloista.

Tuotot

Toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 0,862 milj. euroa ja edelliseen vuoteen verrattuna toiminnan tuotot vähenivät yhteensä 5,823 milj. euroa.

Maksullisen toiminnan tuotot olivat 0,109 milj. euroa ja kertyivät pääosin maastavientiluvista ja ulkomaalaisomistuksen kiinteistönhankintalupa- ja ennakkotiedusteluista perityistä maksuista. Maksulliset julkisoikeudelliset tuotot kasvoivat (+90 %), koska ulkomaalaisomistuksen kiinteistönhankinnan lait tulivat voimaan vuoden alusta. Ministeriö myönsi lupia EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten ostajien kiinteistökauppoihin ja antoi ennakkotietoa kiinteistökauppojen luvanvaraisuudesta.

Vuokria ja käyttökorvauksia perittiin hieman aikaisempaa vuotta vähemmän.

Muut toiminnot tuotot olivat 0,747 milj. euroa, ja ne kertyivät enimmäkseen päättyneiden puolustusmateriaalihankintojen Letter of Assist -tapausten FMS-menettelyn mukaisista maksujärjestelyistä johtuvien ylijääneiden varojen palautuksista. Edellisen vuoden rahoitustuottoihin verrattuna vähennystä oli 5,875 milj. euroa ja vähennys johtui lähinnä edellä mainittujen palautuksien vähenemisestä.

Kulut

Toiminnan kulut olivat yhteensä 15,029 milj. euroa ja ne vähenivät 0,623 milj. euroa (-4 %) edelliseen varainhoitovuoteen verrattuna.

Aineisiin tarvikkeisiin ja tavaroihin käytettiin yhteensä 0,090 milj. euroa (-48 %).

Toiminnan kulujen suurin erä oli henkilöstökulut 11,004 milj. euroa (sisältää lomapalkkavelan muutoksen). Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,487 milj. euroa (+5 %), joka aiheutui muun muassa uusista tehtävistä, yleiskorotuksesta (1,1 %), kilpailukykysovimukseen (2017–2019) perustuneen määräaikaisen lomarahojen vähennyksen (-30 %) poistumisesta sekä palkkaliikuman vähäisestä kasvusta ja muusta normaalista vaihtelusta henkilöstömenoissa.

Ministeriön vuokrat laskivat ollen 0,038 milj. euroa (-39 %). Vuokratulot olivat pääosin muita tilavuokria, koska valtioneuvoston hallintoyksikkö vastaa ministeriön toimitilavuokratuloista. Seminaareja ja muita tilaisuuksia järjestettiin pääosin virtuaalisten järjestelmien välityksellä, jolloin kokous- ja muita tilavuokria kertyi aiempia vuosia vähemmän. Maanpuolustuksen tieteellinen neuvottelukunta muun muassa järjesti 200 osallistujalle virtuaaliseminaarin.

Palvelujen ostot olivat 2,904 milj. euroa ja ne pysyivät melkein ennallaan (-1 %). Palveluiden ostojen suurin kuluerä oli asiantuntija- ja tutkimuspalvelut 1,200 milj. euroa (-3 %). Asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden suurin kuluerä oli tutkimushankkeiden maksatukset (0,881 milj. euroa). Tutkimushankkeiden maksatuksia on kirjattu myös yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuuksiin 0,174 milj. euroa. Tutkimushankkeiden maksatuksia siirtyi seuraavalle vuodelle sopimuksin ja tutkimussuunnitelmaan sidottuna yhteensä 1,262 milj. euroa. Luvussa 1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet kerrotaan tarkemmin Maanpuolustuksen tieteellinen neuvottelukunnan rahoittamien hankkeiden lukumäärät ja toimikauden teemat.

Ostopalveluiden käytön toiseksi suurin kuluerä oli muut palvelut ollen 0,567 milj. euroa (-8 %). Strategisten hankkeiden ulkoiseen laadunvarmistukseen käytettiin ulkopuolisia palveluita 0,395 milj. euroa.

Toiminnan muut kulut olivat yhteensä 0,990 milj. euroa ja ne vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 0,984 milj. euroa (-50 %). Muiden kulujen suurin kuluerä oli jäsenmaksut 0,727 milj. euroa. Suurin osa oli jäsenmaksuja ulkomaille 0,719 milj. euroa (+5 %). Jäsenmaksut koskevat räjähtävän materiaalin turvallisuuteen keskittyvän järjestön Munitions Safety Information Analysis Center maksua (MSIAC –maksu) 0,088 milj.

euroa (0 %), EU:n satelliittikeskuksen maksuosuutta (SATCEN-maksu) 0,102 milj. euroa (-2 %), Euroopan puolustusviraston European Defence Agency –jäsenmaksua (EDA-jäsenmaksu) 0,529 milj. euroa (+7 %).

Muiden kulujen toiseksi suurin kuluerä oli matkakulut (sis. matkustuspalvelut, kilometrikorvaukset ja päivärahat) ja ne ovat vähentyneet 78 %, ollen 0,254 milj. euroa. Covid-19-pandemian aiheuttamista matkustusrajoituksista johtuen erityisesti ulkomaille suuntautuneet virkamatkot ovat vähentyneet. Kokouksia on pidetty etäyhteyksien välityksillä ja kansainvälisiä kokouksia on osittain peruttu kokonaan. Matkakuluja ja työaika on säästynyt huomattavasti, mutta kokousten yhteydessä käytävien epävirallisten, taustoittavien keskustelujen poisjääminen on vähentänyt muun muassa Suomen kansainvälisiä puolustuspoliittisia vaikuttamismahdollisuuksia.

Ministeriön poistot pysyivät ennallaan ja olivat 2 000 euroa. Vuoden aikana käyttöomaisuudesta tehtiin suunnitelmanmukaiset tasapoistot.

Rahoitustuotot olivat yhteensä 0,131 milj. euroa, ja ne kertyivät enimmäkseen FMS-menettelyn mukaisista korkotuloista. Edellisen vuoden rahoitustuottoihin verrattuna vähennystä oli 1,021 milj. euroa ja vähennys johtui lähinnä edellä mainittujen korkotulojen muutoksesta.

Muihin satunnaisiin tuottoihin on kirjattu lahjoituksena saatujen taulujen arvioitu arvo. Lahjoituksena saadut taulut ovat: Lottamuseon lahjoitus; Maija Karman sekatekniikka-teos vuodelta 1994 ja yksityishenkilön lahjoitus; taisteluaiheinen maalaus.

Siirtotalouden kulut olivat 3,652 milj. euroa ja ne olivat kokonaisuudessaan maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen myönnettyjä avustuksia. Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle myönnettiin 3,404 milj. euroa, Maanpuolustuksen Tuki ry:lle 0,128 milj. euroa ja Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry:lle 0,120 milj. euroa. Siirtymisen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen (MPK) uuteen toimintamalliin lisäksi sille myönnettävän valtionavustuksen määrää 1,500 milj. eurolla edelliseen vuoteen verrattuna.

Ministeriön tuotantotekijöiden hankintamenoista maksama arvonlisävero oli 0,311 milj. euroa.

1.6.3 Tase

Puolustusministeriön taseen loppusumma oli 0,146 milj. euroa, joka oli 0,351 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Vastaavaa

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten arvo pysyi edellisen vuoden tasolla. Koneiden ja laitteiden poistamaton jäännösarvo on pienentynyt tasa-poistojen verran ja syyskuun jälkeen ei enää ollut poistamatonta jäännösarvoa. Aineellisten hyödykkeiden käyttöomaisuuteen on lisätty lahjoitetut taide-esineet.

Vaihto- ja rahoitusomaisuus väheni 0,349 milj. eurolla, jonka kaikkien erien muutosta selittää normaalit tilinpäätösjaoksotukset.

Vastattavaa

Pääoman siirrot olivat nettomääräisesti 17,509 milj. euroa, josta 18,704 milj. euroa oli siirtoja valtion yleisiltä maksuliikemenotilileiltä ja 0,149 milj. euroa siirtoja läheteiden tilileiltä sekä 1,344 milj. euroa siirtoja valtion yleisille maksuliiketulotileille.

Ministeriöllä ei ollut muita valtion rahastoja eikä lahjoitettuja varoja varainhoitovuoden lopussa. Ministeriö jakoi Maanpuolustuksen kannatussäätiön myöntämää apurahaa puolustusministeriön henkilöstön stipendirahastosta (5 500 euroa) henkilöstön omaehtoista kouluttautumiseen ja työkykyä ylläpitävään toimintaan.

Lyhytaikainen vieras pääoma kasvoi 0,139 milj. euroa, ollen yhteensä 3,346 milj. euroa. Ostovelat olivat yhteensä 0,749 milj. euroa, jossa oli vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 0,065 milj. euroa. Tilivirastojen väliset tilitykset ja edelleen tilitettävät erät olivat yhteensä 0,470 milj. euroa. Edelleen tilitettävät erät ovat pääosin vuoden 2020 joulukuun työnantajasuorituksia ja eläkemaksuja.

Siirtovelat kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,170 milj. euroa. Lomapalkkavelka kasvoi edellisestä vuodesta 0,108 milj. euroa. Lomapalkkavelka koostuu varainhoitovuoden päättyessä maksamattomista lomapalkkaveloista, lomarahoista ja pitämättömistä säästövapaista sekä niiden sivukuluista. Lomapalkkavelan määrä sivukuluineen oli vuoden lopussa yhteensä 2,064 milj. euroa.

1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma on ministeriön johdon kannanotto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta. Lausuman sisältö on myös johdon näkemys vuoden 2020 toiminnasta.

Lausuma

Lausuma perustuu ministeriön toimintayksiköiltä saatuun informaatioon. Lausumassa on tarkasteltu ja analysoitu sisäisen valvonnan arviointikehikon kysymyksiin perustuen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja kehittämistarpeita.

Lausumaa annettaessa on käytetty hyväksi:

- sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta varainhoitovuoden aikana saatuja havaintoja ja tuloksia
- keskeisiä toimintaa kuvaavia asiakirjoja tai tilastoja kuten työtyytyväisyystulokset ja työpaikkaselvityksen raportti
- sisäisen tarkastuksen havaintoja
- laajalla kokoonpanolla (arviointikokoukset) tehtyä laadullista ja numeerista arviointia.

Puolustusministeriön sisäinen valvonta on järjestetty talousarviolain 24 b §:n mukaisesti ja toteutetaan talousarvioasetuksen 69 §:ssä määritellyllä tavalla. Yleiset määräykset sisäisestä valvonnasta on annettu puolustusministeriön taloussäännössä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeissa (2017) on määritetty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät, vastuut ja menettelyt. Sisäistä valvontaa tukeva sisäinen tarkastus on toteutettu kohdennettuina teematarkastuksina ostopalvelumallin mukaisesti.

Tarkastelu arviointikehikon avulla

Numeeriset yleisarviot perustuvat arviointikokoukseen ja ovat arviointikehikon kysymysten numeeristen arvioiden keskiarvoja. Arvioinnissa käytettiin Valtiovarain controller -toiminnon antamaa suositusta sisäisen valvonnan arviointikehikoksi. Käytetty arviointiasteikko on seuraava, arviointi suoritettiin puolen numeron tarkkuudella:

1. Sisäinen valvonta ei ole asianmukaisesti järjestetty ja/tai sitä ei ole.
2. Sisäinen valvonta ei kaikilta osin ole asianmukaisesti järjestetty tai siihen sisältyy olennaisia puutteita.
3. Sisäinen valvonta on pääosin asianmukaisesti järjestetty, yksittäisiä puutteita havaittu.
4. Sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty, toiminnassa ei ole havaittu puutteita.

Arviointikehikossa käytetyt osa-alueet ja periaatteet sekä numeeriset arvoinnit ovat tämän lausuman lopussa. Yleisarvion mukaan sisäisen valvonnan tila on pysynyt samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna.

Ohjausympäristö

Keväällä alkanut maailmanlaajuinen Covid-19-pandemia on vaikuttanut syvästi koko yhteiskunnan toimintaan. Puolustusministeriö valtionhallinnon osana on joutunut sopeuttamaan toimintansa pandemian aiheuttamiin rajoituksiin muun muassa siirtymällä laajaan etätööhön. Toiminnan sopeuttaminen on onnistunut hyvin ja ministeriön toiminta on voinut jatkaa keskeisiltä osiltaan ilman vakavia häiriöitä. Pandemia edellytti kuitenkin etätöössä käytettävien työkalujen tietoturvallisuuden arviointia. Kehittämiskohteita havaittiin muun muassa tietoturvatietojen yhteyksien järjestelyissä ja toimivuudessa ministeriöiden, ulkomaanedustustojen ja muiden kansainvälisten yhteistyökumppanien kanssa tehdyssä yhteistyössä. Pandemia myös pakotti esimiehet käyttämään etätöön johtamisen erilaisia käytäntöjä, mutta samalla se mahdollisti uusien etäjohtamiskäytäntöjen harjoittelun ja kehittämisen sekä sähköisten yhteydenpitomenetelmien laajemman käyttöönoton. Esimiehille järjestettiin etätöön johtamisen valmennusta sen korostuneen tarpeen perusteella.

Ministeriön työilmapiiri on parantunut jo usean vuoden ajan ja se näyttää asettuneen nykyiselle hyvälle tasolleen. Henkilöstön kokonaistyytyväisyysindeksi oli 4,06, joka on edelleen korkein tulos valtioneuvostossa. Tulos on noussut edelliseen vuoteen verrattuna +0,18 yksikköä ja se nousi ensimmäistä kertaa vuonna 2004 alkaneiden tyytyväisyyskyselyiden jatkumossa yli arvon 4. Yhdenkään pääkohdan arvo ei laskenut tämän vuoden kyselyssä. Erityisen tyytyväisiä ollaan työn sisältöön ja vaikuttamismahdollisuuksiin sekä työyhteisön toimintakulttuuriin. Työtyytyväisyyskyselyn kokonaistuloksen paraneminen näyttäisi johtuvan erittäin ja melko tyytyväisten osuuden kasvamisesta, kun taas tyytymättömien ja erittäin tyytymättömien osuus on laskenut. Suurin positiivinen muutos on tapahtunut tyytyväisyydessä uusien työ- ja toimintatapojen hyödyntämiseen, työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen sekä työskentelyvälineisiin ja tulokselliseen työskentelyyn.

Ministeriön ja virkamiesten toiminta perustuu lakeihin ja säädöksiin. Toimintatavat ja ohjeistukset ovat pääosin ajan tasalla, muun muassa taloussääntö, etätööhje ja työaikaohje on päivitetty. Virkamiesten toimintaa sääntelevää velvoittavia määräyksiä on lukuisissa eri lähteissä. Tämän seurauksena on vaikea varmistaa kunkin virkamiehen ja toimintayksikön käyvän ne riittävällä tasolla läpi ja sisäistävän ne osaksi päivittäistä työtä. Virheiden ja väärinkäytösten käsittelyä koskevat ohjeistukset ovat osin hajanaisia. Ohjeistuksen selkeyttäminen tukee niiden yhdenmukaista käsittelyä. Ministeriön johto ja esimiehet ovat kuitenkin puuttuneet havaittuihin epäkohtiin.

Covid-19-pandemiasta johtuen ministeriöiden tuli selvittää vaarat ja arvioida riskit hallitusta paluusta työpaikalle. Vaaroja ja riskejä on seurattava ja muuttuviin tilanteisiin on reagoitava nopeasti yhteistyössä työsuojelun, turvallisuushenkilöstön ja toimintayk-

siköiden kanssa. Työ aloitettiin syksyllä ja ensimmäinen riskien arviointi tehtiin henkilöstöhallinnon, työterveyshuollon ja työsuojelun edustajien yhteistyönä. Kyseistä riskienarviointia tarkastellaan jatkossakin työsuojelutoimikunnassa. Lisäksi riskienarviointitaulukko käsiteltiin kansliapäällikön johtoryhmässä. Tehdystä riskinarvioinnista uutisoitiin Kampuksessa koko henkilöstölle ja henkilöstöä pyydettiin tutustumaan arviointiin.

Puolustusministeriössä toteutettiin Mehiläisen kanssa yhteistyössä työpaikkaselvitys. Työpaikkaselvityksen tarkoituksena on arvioida työstä, työympäristöstä ja työyhteisöstä aiheutuvia terveysvaaroja, haittoja, kuormitustekijöitä sekä voimavaroja.

Pandemiakriisi on muokannut Suomen puolustuksen toimintaympäristöä ja sillä on ollut välittömiä vaikutuksia myös ministeriön toimintaan. Keskeiset muutostekijät liittyvät kansainvälisen järjestelmän kehitykseen, talouden näkymiin sekä yhteiskuntien kriisisietokykyyn. Pandemiakriisillä on ollut suoria ja välillisiä vaikutuksia Suomen puolustuskyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen useilla osa-alueilla mukaan lukien viranomaisyhteistyö, lainsäädäntö, materiaalihankkeet, sotilaallinen huoltovarmuus ja kansainvälinen puolustusyhteistyö. Toimintaympäristössä ovat korostuneet muun muassa ennakointi, tiedonvaihto ja eri hallinnonalojen valmius toimia nopeasti kehittyvissä tilanteissa sekä kansallisesti että yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Työjärjestyksessä huomioitiin Senaatti-kiinteistöt-liikelaitokselle perustetun Puolustuskiinteistöt-tytärliikelaitoksen edellyttämät muutokset. Senaatti-konserni toimii valtiovarainministeriön hallinnonalalla ja sen yleinen ohjaus kuuluu valtiovarainministeriölle. Puolustuskiinteistöjen tehtävänä on tuottaa tilapalvelut Puolustusvoimille ja sen määrittämille kumppaneille. Työjärjestykseen lisättiin myös säännökset osastojen ja yksiköiden tehtävistä avaruustoimintaa koskevissa asioissa sekä niiden ratkaisuvallasta. Tiedonhallintalain täytäntöönpano ministeriössä käynnistyi laatimalla ministeriön yhteistyönä tiedonhallintamallin versio 1.0 ja asiakirjajulkisuuskuvauks.

Toimintatapojen ja organisaatorakenteen tulee tukea tehokasta tiedonkulkua toimintayksiköiden välillä. Tiedon aktiiviseen jakamiseen eri toimintayksiköiden välillä ja sisäiseen viestintään on kiinnitetty huomiota yhdessä tekemisen tueksi asioiden laajuuden ja poikkileikkaavan luonteen vuoksi. Ministeriössä on käynnistetty toimintatapojen kehittämishanke.

Virkamiesten tehtävänkuvauksia on päivitetty ja ajantasaistettu. Ministeriössä on tapahtunut paljon sisäistä ja ulkoista henkilökiertoa. Tämä mahdollistaa virkamiesten monipuolisen osaamisen hyödyntämisen eri tehtävissä. Samalla virkamiehet kehittävät ja laajentavat omaa osaamistaan. Henkilökiertoa toteutettiin ministeriössä varsin laajasti. Runsaat viisi prosenttia ministeriön henkilöstöstä vaihtoi ministeriön sisällä tehtäviä vähintään määräaikaaisesti. Ulkoiseen henkilökiertoon lähti määräaikaaisesti

vajaat kymmenen prosenttia henkilöstöstä. Lisäksi oli säännönmukaista henkilökiertoa ministeriön ja Puolustusvoimien välillä. Ministeriössä reagoitiin työmäärän kasvuun ja osaamisen varmistamiseen kasvattamalla ministeriön henkilöstön määrää. Ministeriön henkilötyövuosikertymä kasvoi neljällä henkilötyövuodella.

Valtionhallinnon toimitilaratkaisujen aikaisemmin tuomat haasteet ovat tarkastelujaksolla olleet pienempiä kuin aikaisemmin johtuen Covid-19-pandemiasta. Keväästä alkaen ministeriön virkamiehet ovat lähtökohtaisesti työskennelleet etänä. Rajoitteet kansallisten ja kansainvälisten etäyhteyksien toimivuudessa ovat aiheuttaneet suuria haasteita työn sujuvuuteen pandemian luoman tilanteen seurauksena.

Ministeriössä ja hallinnonalalla on selvitetty monipaikkaisen työn tekemisen mahdollisuuksia. Selvityksen perusteella etätyötä on mahdollista lisätä sekä ministeriössä että hallinnonalalla. Puolustusministeriössä on laadittu henkilöstölle uusi etätyöohje, joka antaa kaikille ministeriön työntekijöille laajat etätyömahdollisuudet. Ohjeistus koskee myös koronapandemian jälkeistä aikaa.

Aikaisempina vuosina tehtyjen uusien järjestelmien (VAHVA, Kampus) käyttöönotto on vaikuttanut työntekoon ja laajemmin työkuultuuriin. VAHVA-järjestelmä on osittain kehittänyt tiedonkulkua sekä ministeriöiden välillä että sisäisesti. Järjestelmän käyttäjäystävällisyys ja tekniset ongelmat, erityisesti salatun tiedon käsittelemiseen liittyen, koetaan kuitenkin laajalti haasteellisenä.

Ministeriön toiminnan suunnittelussa ja seurannassa noudatetaan valtionhallinnon ohjeistusta. Varainhoitovuonna on keskitytty hallitusohjelman toimeenpanoon ja aloitettu valmistautuminen hallituksen puolivälitarkasteluun keväällä 2021. Merkittävä muutos on edellä mainittu Puolustuskiinteistöt-liikelaitoksen perustaminen, mikä vähentää suoraan tulosohjattavien virastojen määrän yhteen (Puolustusvoimat). Tulosohjauksen kokonaisuutta kuten ministeriön tulosohjaaman viraston ja julkisoikeudellisen yhdistyksen (Puolustusvoimat sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistys) kanssa käytäviä vuosittaisia tulosneuvotteluja, tulossopimusta ja tulostavoiteasiakirjaa on kehitetty edelleen tukemaan aiempaa paremmin hallitusohjelman ja talousarvion toimeenpanoa. Hallinnonalan tulostavoitteiden saavuttamista seurataan ministeriössä suoritettava itsearviointina hallituksen vuosikertomukseen. Tulosohjatuille virastolle asetetaan vuosittaisissa tulossopimuksissa laadullisia ja määrällisiä tavoitteita, ja joita Puolustusvoimien osalta on vielä tarkennettu erillisellä perusteasiakirjalla. Vaikutusarvioinnin kehittämiseksi ja valtioapuviranomaisen valvontatehtävän toteuttamiseksi täsmennettiin Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tulosohjausta koskevia perusteita.

Riskien arviointi

Kokonaisvaltaista riskienhallintaa on jatkettu riskihallintaohjeen mukaan riskienhallintaohjelmistoa (Granite) hyödyntäen. Ministeriön riskienhallintatyöryhmä on kokoontunut viisi kertaa. Riskienhallinnan tilasta on raportoitu säännöllisesti kansliapäällikön johtoryhmälle.

Toiminnassa yksi keskeinen painopiste oli kehittää riskienhallintaa tukemaan ylimmän johdon tietotarpeita sekä laajentaa näkemystä riskienhallinnasta ja tukea toimintayksiköjä uusien riskien tunnistamisessa. Covid-19-pandemian myötä tehdyt havainnot huomioidaan riskeissä ja niiden hallintakeinoissa. Ministeriössä on jaettu parhaita käytäntöjä ja viestitty henkilöstölle riskienhallinnan jalkauttamiseksi osaksi jokapäiväistä tekemistä. Riskienhallintatyötä on kehitetty ja laajennettu ymmärrystä riskienhallinnan merkityksestä muun muassa ministeriön yksiköissä pidetyn keskustelukierroksen ansiosta. Tavoitteena oli edellisvuosina havaitut tarpeet koko henkilöstön sitomiseksi mukaan riskienhallintaan, tietoisuuden lisääminen riskienhallinnasta, parhaiden käytäntöjen jakaminen sekä riskien yhteismitallistaminen eri toimintayksiköissä. Poikkileikkaavista riskeistä käsiteltiin erityisesti maineenhallintaa. Riskienhallinnan menettelyt on onnistuttu vakiinnuttamaan ja riskienhallintajärjestelmän käyttöä laajentamaan yksiköissä.

Kehittämistä vaatii edelleen koko ministeriön poikkileikkaavien ja yhteisten riskien hallinta, riskien yhteismitallistaminen ja eri tasoisten riskien käsittely. Johdon näkemyksen välittyminen työhön on varmistettava sekä seurattava hallintatoimenpiteitä ja niiden vaikutuksia. Jatkotyössä huomioidaan toimintaympäristöanalyysit sekä huolehditaan ohjeiden ajanmukaisuudesta seuraten valtioneuvostotasoisien riskienhallintatyön kehitystä.

Valvontatoimenpiteet

Valvontatoimenpiteiden osalta on tunnistettu kasvaviksi haasteiksi asiakokonaisuuksien runsaat ja osin häilyvät rajapinnat muun valtionhallinnon ja alaisen hallinnon kanssa. Valvontatoimenpiteet ja kontrollit ovat sisäänrakennettuina päivittäisessä esimiestyössä ja prosesseissa sekä toteutuvat virkavastuulla. Strategisten hankkeiden merkittävyys on puolustushallinnossa suuri, tämän vuoksi hankkeiden seuranta, valvonta ja raportointijärjestelmiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Tätä toteutetaan puolustushallinnon sisäisin järjestelyin, ulkoisen laadunvarmistuksen tuella ja Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksella.

Ministeriössä ei ole havaittu valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin ja toimintaan liittyviä epäilyjä väärinkäytöksiä tai rikoksia. Vuonna 2019 todettuun Maanpuolustuskoulutusyhdistystä koskevaan toiminnan ja talouden väärinkäytösepäilyyn on toteutettu

laillisuusvalvontatarkastuksen havaintoihin perustuen jatkotarkastuksia. Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen kohdistuneessa laillisuusvalvontatarkastuksessa ja valtionavustuslain mukaisessa tarkastuksessa tehtyjen havaintojen aiheuttamien toimenpiteiden valmisteluja jatketaan.

Hyvän hallinnon toteuttamisen osalta on henkilöstölle viestitty riskienhallinnasta ja tuotu esiin riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan liittymäpintoja. Lisäksi on kiinnitetty huomiota virkamiesten esteellisyyteen sekä luottamus- ja sivutoimien hoitamisen etiikkaan virkamiesnäkökulmasta.

Vuoden aikana jatkettiin sähköisen tilaus- ja laskujenkäsittelyjärjestelmän (Handi) käyttöönottoa. Käyttöönoton pääteemana oli vuoden aikana laskutuksen automaatiotason nostaminen. Taloushallinnossa kontrollien arvioidaan toimivan hyvin ja ministeriöllä ei ole käytössä vaarallisia työyhdistelmiä. Handi-palveluun toteutettiin erillinen Palkeiden vastuulla oleva tuotantoympäristö (Herkkä-palvelu), jossa käsitellään ja arkistoidaan jatkossa kirjanpitoyksikön HR-tositteet. Ministeriön palkka-aineistot siirrettiin Handiin, kun tietoturvaluutteen saatiin korjattua.

Tiedonhallintalain täytäntöönpanon yhteydessä on käynnistetty tiedonhallinnan vastuiden määrittely. Käyttöoikeuksien myöntämiseen ja hallintaan on otettu käyttöön valtioneuvoston yhteinen Avain-järjestelmä. Tietoturvallisuuden hallintamallin kehittäminen käynnistettiin.

Tieto ja viestintä

Sisäisessä tiedonkulussa hyödynnetään eri johtoryhmiä, toimivaa ministeriön päivystysjärjestelmää, osastojen ja yksiköiden kokouksia, henkilöstöinfoja, sähköpostia sekä Kampus-intranettiä. Koko ministeriön henkilöstön puolivuositteiset infotilaisuudet ovat parantaneet tiedonkulkua ja mahdollisuuksia avoimeen keskusteluun ja ne on toteutettu etäyhteyksillä pandemia-aikana. Ministeriön kehittämishanke on lisännyt henkilöstön vuorovaikutusta ja ideointia ministeriön toimintatapojen kehittämiseksi.

Ulkoinen tiedonkulku toimii hyvin vakiintuneen käytännön mukaisesti. Mediakoulutuksen tuloksena henkilöstön mediavalmiudet ovat edelleen parantuneet. Vuoden aikana on valmisteltu puolustusministeriön viestintästrategia, toteutettu verkkosivu-uudistus sekä laadittu virkamiehen mediaopas. Ministeriön sidosryhmäviestintä on eri yksiköiden vastuulla. Strategisten hankkeiden viestinnällä tuetaan hankkeiden toteutusta ja hyväksyttävyyttä.

Seurantatoimenpiteet

Toiminnan ja talouden seuranta on osa jatkuvaa johtamista ja toiminnanohjausta, joka tukee hyvin ministeriön johdon tietotarpeita. Sisäisen tarkastuksen toteuttaminen ostopalvelumallilla ja kohdennettuina teematarkastuksina on tehostanut sisäistä valvontaa. Varainhoitovuonna kilpailutettiin uusi palveluntuottaja Hanselin yhteishankintamettelyä hyödyntäen. Sisäisen tarkastustoiminnan kehityskohteeksi on tunnistettu suositusten järjestelmällisempi toimeenpano ja seuranta.

Seurantatoimenpiteitä ovat myös Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastukset, hallinnonalan laillisuusvalvonta ja riskienhallinta.

Taulukko 29. Käytetyn arviointikehikon osa-alueet, periaatteet ja arvioinnit.

Osa-alue	Periaate	Arviointi 2020
Ohjausympäristö	1. Viraston johto edistää esimerkillään ja vaatimuksillaan rehellisyyttä ja valtion arvojen mukaista toimintaa.	3,0
	2. Viraston ylin johto arvioi itsenäisesti ja objektiivisesti alaisensa johdon/linjajohdon onnistumista sisäisen valvonnan pitämisessä toimivana ja vaikuttavana.	3,0
	3. Viraston rakenne on selkeä ja se tukee tuloksekasta toimintaa.	3,5
	4. Virasto osoittaa sitoutumisensa tavoitteisiinsa palkkaamalla päteviä työntekijöitä, kehittämällä heitä ja viraston houkuttelevuutta työnantajana.	3,5
	5. Viraston henkilöstö tuntee vastuunsa sisäisestä valvonnasta ja pystyy osoittamaan huolehtineensa siitä.	3,0
Riskien arviointi	6. Virasto määrittelee tavoitteensa riittävän selkeästi, jotta tavoitteisiin liittyvät riskit voidaan tunnistaa ja arvioida.	3,5
	7. Virasto tunnistaa tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä riskejä kaikilla organisaatiotasolla ja analysoi niitä, jotta riskien hallintakeinoista voidaan päättää.	3,5
	8. Virasto ottaa huomioon väärinkäytösten mahdollisuuden arvioidessaan tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä riskejä.	2,5
	9. Virasto tunnistaa ja arvioi muutoksia, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti sisäiseen valvontaan.	3,5
Valvonta-toimenpiteet	10. Virasto kehittää valvontatoimenpiteitä, jotka auttavat hallitsemaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia riskejä ja saattamaan ne hyväksyttävälle tasolle.	3,5
	11. Virasto valitsee ja kehittää yleisiä teknologioihin kohdistuvia valvontatoimenpiteitä, jotka tukevat tavoitteiden saavuttamista.	3,0
	12. Virasto noudattaa hyvän hallinnon periaatteita. Valvontatoimenpiteet tukevat ja varmistavat hyvän hallinnon toteutumisen.	3,5
Tieto ja viestintä	13. Virasto hankkii tai tuottaa ja käyttää olennaista ja laadukasta tietoa tukeakseen ohjaus- ja johtamisjärjestelmän toimivuutta.	4,0

	14. Virasto viestii sisäisesti tietoa, mukaan lukien ohjaus- ja johtamisjärjestelmän tavoitteet ja vastuut, mikä on välttämätöntä sisäisen valvonnan toimivuuden tukemiseksi.	3,0
	15. Virasto viestii ulkoisten sidosryhmien kanssa asioista, jotka vaikuttavat ohjaus- ja johtamisjärjestelmän toimivuuteen.	3,0
Seuranta-toimenpiteet	16. Virasto valitsee, kehittää ja tekee jatkuvia ja/tai erillisiä arviointoja varmentakseen sisäisen valvonnan osa-alueiden olemassaolon ja toimivuuden.	3,5
	17. Virasto arvioi sisäistä valvontaa ajantasaisesti ja viestii siinä ilmenneistä puutteista ja/tai toimimattomuudesta osapuolille, jotka ovat vastuussa korjaavien toimenpiteiden toteuttamisesta sekä tarvittaessa johdolle.	3,0

1.8 Arviointien tulokset

Varainhoitovuonna strategisten hankkeiden ulkopuolisesta laadunvarmistuksesta vastasi monitoimihävittäjähankeeseen (HX) osalta Deloitte Oyj ja Laivue 2020-hankkeen osalta KPMG Oy Ab. Monitoimihävittäjähankeeseen osalta laadunvarmistus kohdistui ensisijaisesti tarjouspyyntöön sekä sen arvioinnin valmisteluun. Laivue 2020 -hankkeen osalta laadunvarmistuksen painopiste siirtyi tarjousten arvioinnista ja sopimusvalmisteluista riskienhallinnan tukemiseen. Loppuvuonna 2020 KPMG Oy Ab:n kanssa allekirjoitettiin ulkoisen laadunvarmennuksen jatkosopimus, jolla tuetaan riskienhallintaa, arvioidaan valvonnan ja seurannan toimivuutta, Covid-19-pandemian vaikutuksia ja Puolustusvoimien hankkeen kokonaisvastuun, yhteensovittamisen ja koordinoinnin (PRIME-tehtävien) toteutusta. Molempien hankkeiden toteutuksen todettiin olevan tasapuolista, järjestelmällistä ja läpinäkyvää.

Valtiontalouden tarkastusvirasto suoritti kustannus- ja rahoitustarkastuksen Puolustusvoimien strategiaan suorituskäytäntöihin 2019–2020. Tarkastuksen tavoitteena on ollut tuottaa tietoa ja edistää valmistelun avoimuutta strategisten suorituskäytäntöjen pitkän aikavälin kustannusvaikutuksista ja riskeistä hankkeisiin liittyvän päätöksenteon perustaksi. Tarkastus kohdistui strategiaan suorituskäytäntöihin kokonaisuutena sekä yksityiskohtaisemmin monitoimihävittäjä- ja Laivue 2020 -hankkeisiin. Tarkastusraportti valmistui vuoden aikana, jonka jälkeen monitoimihävittäjähankeelle tehtiin myös seurantatarkastus. Arvioinnin kohteena on ollut puolustusministeriön lisäksi Puolustusvoimat. Valtion tarkastusviraston suositukset on otettu hankkeissa huomioon ja toimeenpanoon.

Lisäksi varainhoitovuonna toteutettiin kaksi sisäistä tarkastusta ostopalvelumallin mukaisesti. BDO Audiator Oy:n suoritti jälkitarkastukset vuosina 2017–2019 tehdyille tarkastuksille. Tavoitteena oli varmistaa, että aiemmin tehdyissä tarkastuksissa annetut

suositukset on käsitelty ja niiden johdosta on mahdollisesti tehty toimenpiteitä. Tarkastuksessa havaittiin, että tarkastusten havainnot ja suositukset on käyty läpi ministeriössä ja ne ovat pääsääntöisesti johtaneet korjaaviin toimenpiteisiin.

KPMG Oy Ab teki sisäisen tarkastuksen maksatuksen automatisaation edistämistä. Tavoitteena oli arvioida ja varmentaa hankintaprosessia erityisesti laskujen maksatuksen automatisoinnin edistämisen näkökulmasta sekä tuottaa kehitysehdotuksia maksatuksen automatisoinnin tason nostamiseksi. Tarkastuksessa tunnistettiin useita kehityskohteita, joiden avulla maksatuksen automatisaation tasoa voidaan edistää.

1.9 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Puolustusministeriö on toimeenpannut kaksi Maanpuolustuskoulutusyhdistykseen (MPK) kohdistuvaa valtionavustuslain 16 §:n mukaista tarkastusta, joiden toimeenpanossa on avustanut ulkopuolinen palveluntarjoaja (KPMG Oy Ab). Tarkastukset kohdistuivat MPK:n toimintaan ja taloushallintoon valtionavustuksen saajana. Tarkastusten tarkoituksena oli selvittää, oliko MPK toiminut valtionavustuslain (688/2001), vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) ja valtionavustuspäätösten mukaisesti saadun valtionavustuksen käytössä. Tarkastuksissa havaittiin puutteita, joiden vaatimia toimenpiteitä tarkastellaan vuonna 2021.

Ministeriö ei ole valtionapuviranomaisena tehnyt tutkintapyyntöjä esitutkintaviranomaisille eikä kirjanpitoyksikössä ole tehty valtion tukiin tai rahoitukseen liittyviä takaisinperintäpäätöksiä vuonna 2020. Ministeriössä ei ole havaittu muita valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä epäiltyjä väärinkäytöksiä tai rikoksia.

2 Talousarvion toteumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2020	Vertailu Tilinpäätös – Talousarvio	Toteuma %
12. Sekalaiset tulot		7 748 583,28	887 084	887 083,61	0,00	100
12.23.99.	Valtioneuvoston kanslian muut tulot	1 413,63				
12.27.99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	7 747 169,65	877 255	877 254,62	0,00	100
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset		9 829	9 828,99	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset		3 225,07				
13.03.01.	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	3 225,07				
Tuloarviotilit yhteensä		7 751 808,35	887 084	887 083,61	0,00	100

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahajaji		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvoston kanslia		159 512,73		0,00		0,00	0,00	9 487,94	9 487,94	9 487,94	0,00
23.01.24.	Suomen EU- puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	159 000,00						9 487,94	9 487,94	9 487,94	
	23.01.24.1. Lisähenkilöstön palkkausmenot sekä muut kulutusmenot (EK)	159 000,00						9 487,94	9 487,94	9 487,94	
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	512,73		0,00		0,00	0,00				
27. Puolustusministeriön hallinnonala		19 298 498,24	21 284 429	13 989 799,86	7 294 629,23	21 284 429,09	0,00	4 769 892,23	22 090 892,23	14 786 434,01	7 294 629,23
27.01.01.	Puolustusministeriön toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	16 012 000,00	16 821 000	9 852 078,33	6 968 921,67	16 821 000,00	0,00	4 403 005,13	21 224 005,13	14 255 083,46	6 968 921,67
	27.01.01.1. Puolustusmi- nisteriön henkilöstön palkat (KPY)	10 801 000,00	11 349 000	9 713 952,51	1 635 047,49	11 349 000,00	0,00	0,00	11 349 000,00	9 713 952,51	1 635 047,49
	27.01.01.2. Muut toimintamenot (KPY)	5 211 000,00	5 472 000	138 125,82	5 333 874,18	5 472 000,00	0,00	4 403 005,13	9 875 005,13	4 541 130,95	5 333 874,18
27.01.21.	Puolustusministeriön hallin- nonalan tuottavuusmäärä- raha (siirtomääräraha 2 v)	210 000,00	0				0,00	145 372,27	145 372,27	135 543,28	0,00
27.01.29.	Puolustusministeriön hallin- nonalan arvonlisäverome- not (arviomääräraha)	371 498,24	311 429	311 429,09		311 429,09	0,00				
27.10.18.	Puolustusmateriaali- hankinnat (siirtomääräraha 5 v)	553 000,00	100 000	16 152,00	83 848,00	100 000,00	0,00	221 514,83	321 514,83	237 666,83	83 848,00

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

Päälukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaaji		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	27.10.18.2. Muut puolustustamateriaali-hankinnat (EK) (enintään)	553 000,00	100 000	16 152,00	83 848,00	100 000,00	0,00	221 514,83	321 514,83	237 666,83	83 848,00
27.10.19.	Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)		400 000	158 140,44	241 859,56	400 000,00	0,00		400 000,00	158 140,44	241 859,56
	27.10.19.2. Monihävittäjien hankintaan liittyvät meno		400 000	158 140,44	241 859,56	400 000,00	0,00		400 000,00	158 140,44	241 859,56
27.10.50.	Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 152 000,00	3 652 000	3 652 000,00		3 652 000,00	0,00				
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		6 718,00	6 798	6 798,00		6 798,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
28.60.12.	Osaamisen kehittäminen (arviomääräraha)	6 718,00	6 798	6 798,00		6 798,00	0,00				
Määrärahatilit yhteensä		19 464 728,97	21 291 227	13 996 597,86	7 294 629,23	21 291 227,09	0,00	4 779 380,17	22 100 380,17	14 795 921,95	7 294 629,23

Puolustusministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää valtuuksista

3 Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2020–31.12.2020		1.1.2019–31.12.2019	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	108 620,00		57 160,00	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	6 806,00		6 971,00	
Muut toiminnan tuotot	<u>746 648,27</u>	862 074,27	<u>6 621 369,78</u>	6 685 500,78
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	90 304,65		173 837,86	
Henkilöstökulut	11 004 330,30		10 517 384,99	
Vuokrat	38 064,75		62 681,21	
Palvelujen ostot	2 903 886,65		2 921 453,54	
Muut kulut	989 578,48		1 973 215,25	
Poistot	<u>2 460,00</u>	<u>-15 028 624,83</u>	<u>3 280,00</u>	<u>-15 651 852,85</u>
JÄÄMÄ I		-14 166 550,56		-8 966 352,07
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	130 598,35		1 151 215,00	
Rahoituskulut	<u>-39,32</u>	130 559,03	<u>-56,30</u>	1 151 158,70
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	1 400,00		0,00	
Satunnaiset kulut	<u>0,00</u>	<u>1 400,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
JÄÄMÄ II		-14 034 591,53		-7 815 193,37
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut voittoa tavoitteilemattomille	<u>3 652 000,00</u>	<u>-3 652 000,00</u>	<u>2 152 000,00</u>	<u>-2 152 000,00</u>
JÄÄMÄ III		-17 686 591,53		-9 967 193,37
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonnäisäverot	0,00		0,00	
Suoritettavat arvonnäisäverot	<u>311 429,09</u>	<u>-311 429,09</u>	<u>372 010,97</u>	<u>-372 010,97</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-17 998 020,62		-10 339 204,34

4 Tase

	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	0,00	0,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Koneet ja laitteet	0,00	2 460,00
Muut aineelliset hyödykkeet	42 976,14	42 976,14
	<u>41 576,14</u>	<u>44 036,14</u>
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAI- KAISET SIOITUKSET		
Käyttöomaisuusarvopaperit	39 652,50	39 652,50
	<u>39 652,50</u>	<u>39 652,50</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOI- TUKSET YHTEENSÄ	82 628,64	83 688,64
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Myyntisaamiset	8 455,00	32 200,00
Siirtosaamiset	19 949,24	320 190,94
Muut lyhytaikaiset saamiset	45,28	3 749,57
Ennakkomaksut	35 582,36	64 031,88
	<u>57 065,86</u>	<u>413 206,37</u>
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Kirjanpitoyksikön menotilit	-298,30	-298,30
	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YH- TEENSÄ	63 733,58	413 206,37
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>146 362,22</u>	<u>496 895,01</u>

PUOLUSTUSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:1

	31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
VALTION PÄÄOMA		
Valtion pääoma 1.1.1998	1 816 746 539,78	1 816 746 539,78
Edellisten tilikausien pääoman muutos	- 1 819 457 378,20	-1 819 006 225,56
Pääoman siirrot	17 509 145,20	9 888 051,70
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	<u>-17 998 020,62</u>	<u>-10 339 204,34</u>
	-3 199 713,84	-2 710 838,42
RAHASTOJEN PÄÄOMAT		
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	<u>0,00</u>	<u>500,00</u>
	0,00	500,00
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Ostovelat	749 402,14	814 008,66
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	259 965,49	230 015,48
Edelleen tilitettävät erät	210 325,97	206 941,96
Siirtovelat	<u>2 126 382,46</u>	<u>1 956 267,33</u>
	3 346 076,06	3 207 233,43
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 346 076,06	3 207 233,43
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>146 362,22</u>	<u>496 895,01</u>

5 Liitetiedot

Tilinpäätöksen liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

1. Budjettia koskevat muutokset ja muutosten vaikutukset talousarvion toteutumalaskelmaan, tuotto- ja kululaskelmaan ja taseeseen sekä niiden vertailtavuuteen.

Siirtyminen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen (MPK) uuteen toimintamalliin lisäsi Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle myönnettävän valtionavustuksen 27.10.50 (Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen) määrää 2,700 milj. eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Covid-19-pandemiasta johtuvien rajoitusten vuoksi MPK ei pystynyt toteuttamaan toimintaansa täysimääräisesti ja avustusta vähennettiin 1,200 milj. eurolla.

Puolustusministeriön henkilöstön virkapalkat ja palkkiot on budjetoitu talousarviolille 27.01.01.1 (Puolustusministeriön henkilöstön palkat). Maksettuja virkapalkkoja on kirjattu myös talousarviolille 27.01.01.2 (Muut toimintamenot). Palkkakirjausten muutokset näkyvät talousarvion toteutumalaskelmassa.

2. Valuuttakurssi, jota on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset suomen rahaksi.

Valuutta USD, kurssi 1,2296 / 31.12.2020

3. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja –menetelmät sekä niissä tapahtuneiden muutosten vaikutukset tilikauden tuotto- ja kulujäämien sekä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen.

Puolustusministeriön tilinpäätös on laadittu noudattaen talousarviolakia ja –asetusta sekä valtiovarainministeriön ja valtiokonttorin määräyksiä ja ohjeita.

4. Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat tuotot ja kulut, talousarviotulot ja –menot sekä virheiden korjaukset, jos ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä.

Puolustusministeriöllä ei ole ilmoitettavia tietoja.

5. Selvitys edellistä vuotta koskevista tiedoista, jos ne eivät ole vertailukelpoisia tilinpäätösvouden tietojen kanssa.

Vuoden 2020 tilinpäätöksessä on kirjattu päättäneiden puolustusmateriaalihankintoihin liittyvien Letter of Assist (LoA) –tapauksen FMS-menettelyn mukaisista maksujärjestelyistä johtuvia ylijääneiden varojen palautuksia 739 850 euroa ja korkotuloja 130 403 euroa. Vuonna 2019 korkotuloja kirjattiin 1 147 905 euroa ja maksujärjestelyistä johtuvia ylijääneiden varojen palautuksia 6 592 209 euroa.

Yhteistoiminnan kustannusten korvausten ja yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuuksien tilien numerointi ja sijainti tilikarttahierarkiassa muuttuivat vuoden alussa. Tilien kertymät raportoidaan tuotto- ja kululaskelmassa tilikarttahierarkian mukaisesti laskelman rivillä palvelujen ostot. Aiemmin nämä erät on esitetty omalla rivillään sisäiset kulut. Tuotto- ja kululaskelmassa esitetyt vuoden 2019 tiedot on muutettu vastaamaan vuoden 2020 käytäntöä.

Henkilöstökulujen erittelyssä (liite 5) johdon palkat ja palkkiot sekä luontoisedut ja muut taloudelliset edut on esitetty ilman henkilösivukuluja. Vuoden 2019 tiedot on muutettu vastaamaan vuoden 2020 käytäntöä.

6. Selvitys tilinpäätösvouden jälkeisistä olennaisista tapahtumista siltä osin kuin niitä ei ilmoiteta toimintakertomuksessa.

Puolustusministeriöllä ei ole ilmoitettavia tietoja.

Tilinpäätöksen liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Nettoutetut tulot ja menot

		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
27.01.01. Puolustusministeriön toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	16 082 509,40	16 867 000	9 967 496,33		16 936 418,00				14 370 501,46	
	Bruttotulot	70 509,40	46 000	115 418,00		115 418,00				115 418,00	
	Nettomenot	16 012 000,00	16 821 000	9 852 078,33	6 968 921,67	16 821 000,00	0,00	4 403 005,13	21 224 005,13	14 255 083,46	6 968 921,67

Tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 3.

Tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi		Peruutettu	
		Tilijaottelu	Yhteensä
27. Puolustusministeriön hallinnonala			9 828,99
Vuosi 2019			9 828,99
27.01.21.	Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	9 828,99	
Pääluokat yhteensä			9 828,99
Vuosi 2019			9 828,99

Tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2020	2019
Henkilöstökulut	9 258 628,12	8 880 594,39
• Palkat ja palkkiot	9 172 490,37	8 686 632,09
• Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
• Lomapalkkavelan muutos	86 137,75	193 962,30
Henkilösivukulut	1 745 702,18	1 636 790,60
• Eläkekulut	1 526 159,97	1 484 984,13
• Muut henkilösivukulut	219 542,21	151 806,47
Yhteensä	11 004 330,30	10 517 384,99
Johdon palkat ja palkkiot, josta	393 837,28	461 939,25
• tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	2 700,00	3 040,00
• Johto	540,00	720,00
• Muu henkilöstö	2 160,00	2 320,00

Tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 6

Tilinpäätöksen liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 7.

Tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2020	2019	Muutos 2020–2019
Korot euromääräisistä saamisista	195,00	85,01	109,99
Korot valuuttamääräisistä saamisista	130 403,35	1 147 904,92	-1 017 501,57
Osingot	0,00	3 225,07	-3 225,07
Rahoitustuotot yhteensä	130 598,35	1 151 215,00	-1 020 616,65
Rahoituskulut	2020	2019	Muutos 2020–2019
Korot euromääräisistä veloista	39,32	38,56	0,76
Muut rahoituskulut	0,00	17,74	-17,74
Rahoituskulut yhteensä	39,32	56,30	-16,98
Netto	130 559,03	1 151 158,70	-1 020 599,67

Tilinpäätöksen liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 9.

Tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

		31.12.2020					31.12.2019	
	Kappalemäärä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omistus-osuus %	Myyntioikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet		51 759,73	39 652,50			0,00	49 380,58	39 652,50
Aktia Bank	5 287	51 759,73	39 652,50			0,00	49 380,58	39 652,50
Osakkeet ja osuudet yhteensä			39 652,50			0,00		39 652,50

Tilinpäätöksen liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 11.

Tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 12.

Tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rahaston nimi	Varat 31.12.2020	Varat 31.12.2019	Käyttötarkoitus
Maanpuolustuksen kannatussäätiön lahjoitus	0,00	500,00	PLM:n henkilöstön stipendeihin
Yhteensä	0,00	500,00	

Tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisältymättömät rahastoidut varat

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 14.

Tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 15.

Tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 16.

Tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 17.

6 Allekirjoitukset

Puolustusministeriön tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 24. helmikuuta 2020.

Puolustusministeri

Antti Kaikkonen

Kansliapäällikkö

Jukka Juusti

Tilintarkastajan merkintä

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut tämän tilinpäätöksen ja tarkastuksesta on annettu tarkastuskertomus.

Helsingissä . .20

www.defmin.fi

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Eteläinen Makasiinikatu 8
PL 31, 00131 HELSINKI
Puhelin: 0295 16001 (vaihde)

ISBN: 978-951-663-129-8 PDF
ISSN: 2489-3951 PDF